

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

Η ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ - ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Μελέτη Περίπτωσης: Academi

Ποντίκης Παναγιώτης

Κόρινθος, 2020

Τελική Έκδοση

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE

SCHOOL OF SOCIAL & POLITICAL SCIENCES

DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL RELATIONS

MASTER OF ARTS IN
“GLOBAL RISKS AND ANALYTICS”

THE PRIVATIZATION OF WAR – MODERN REALITY

Case Study: Academi

Pontikis Panagiotis

Corinthos, 2020

Final Version

ABSTRACT

In a phenomenon as extensive and powerful as war, that has overwhelmed humanity since ancient times, it seems inconceivable that we have so far failed to define a framework of values and principles which will allow us to mitigate the violence that governs it. In modern societies we have set behavioral patterns and frameworks that help us live together and evolve. That led us to reflect on how difficult it is to finally understand the materialistic and legal dilemmas posed by war, to evaluate it and manage it appropriately.

We have studied the evolution of war in conjunction with the different approaches that have tried to explain it, in order to obtain a global picture that would enable us to understand its constant changes. Our ultimate goal is to understand how we came to the privatization of war and how dangerous this is for modern societies.

After deconstructing war and assessing modern reality, we used an example of privatization like ACADEMY which we then incorporated into the risk management framework (ISO 31000) to see the disadvantages and threats that could arise from it and to manage it more constructively.

We recognized it as a phenomenon of prospective change, with probable negative expressions that need careful management and which - if addressed correctly – would render privatization a tool rather than a problem, to be exploited by states.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Λέξεις κλειδιά :Πόλεμος, Ιδιωτικοποίηση, Ιδιωτικές εταιρείες, Ασφάλεια.

Σε ένα φαινόμενο τόσο ευρύ και έντονο όπως είναι ο πόλεμος, που ταλαιπωρεί το ανθρώπινο είδος από αρχαιοτάτων χρόνων, φαντάζει αδιανόητο να μην έχουμε καταφέρει μέχρι σήμερα να ορίσουμε ένα πλαίσιο αξιών και αρχών τα οποία θα μας επιτρέψουν να μετριάσουμε την βία που τον διέπει. Στις σύγχρονες κοινωνίες έχουμε θέσει πρότυπα και πλαίσια συμπεριφορών που μας βοηθούν να συμβιώνουμε και να εξελισσόμαστε, γεγονός που μας έκανε να προβληματιστούμε για το πόσο δύσκολο είναι τελικά να κατανοήσουμε τα υλικά και νομικά διλήμματα που θέτει ο πόλεμος, να τον αξιολογήσουμε και να τον διαχειριστούμε όπως αρμόζει.

Μελετήσαμε την εξέλιξη του πολέμου σε συνδυασμό με τις διαφορετικές προσεγγίσεις που δοκίμασαν κατά το παρελθόν να τον εξηγήσουν, ώστε να αποκτήσουμε μία σφαιρική εικόνα η οποία θα μας επιτρέψει να αντιληφθούμε πού οφείλονται οι συνεχείς μεταβολές των ειδών και των αιτών του. Απώτερος σκοπός μας είναι να κατανοήσουμε πώς φτάσαμε στο φαινόμενο της ιδιωτικοποίησής του πολέμου και πόσο επικίνδυνη είναι για την ασφάλεια των σύγχρονων κρατών.

Αφού αναγνωρίσαμε τον πόλεμο και αξιολογήσαμε την σύγχρονη πραγματικότητα, χρησιμοποιήσαμε ως παράδειγμα ιδιωτικοποίησής την Academi την οποία στη συνέχεια εντάξαμε στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων ISO 31000 ώστε να δούμε τα μειονεκτήματα και τις απειλές που μπορούν να προκύψουν και να τις διαχειριστούμε όσο το δυνατόν καλύτερα.

Διαπιστώσαμε πως είναι ένα φαινόμενο με προοπτικές εξέλιξης αλλά και με ενδεχόμενα αρνητικές εκβάσεις που χρήζουν διαχείρισης και αν αντιμετωπιστούν σωστά, τότε η ιδιωτικοποίηση δεν θα αποτελεί πρόβλημα αλλά εργαλείο στα χέρια ορθολογικών δρώντων όπως τα κράτη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	1
2. Πόλεμος και κράτος.....	3
2.1 Τα είδη και τα αίτια του πολέμου	4
2.2 Ηθική και δίκαιος πόλεμος.....	6
3. Ιδιωτικοποίηση του πολέμου	10
3.1 Ιστορική αναδρομή.....	10
3.2 Μισθοφόροι και ιδιωτικές εταιρείες.....	11
3.3 Δραστηριότητες και πελατολόγιο των ιδιωτικών εταιρειών	13
4. Σύγχρονη πραγματικότητα	15
4.1 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των ιδιωτικών εταιρειών	16
4.2 Η περίπτωση της Academi.....	17
5. Η έννοια της ασφάλειας	20
6. Διαχείριση κινδύνων στην περίπτωση της Academi	22
6.1 S.W.O.T analysis.....	23
6.2 ISO 31000.....	25
7. Ευρήματα και συμπεράσματα.....	34

1. Εισαγωγή

Ο πόλεμος είναι αντικείμενο έρευνας πολλών επιστημονικών πεδίων και κυρίαρχο θέμα των περισσότερων πολιτικών συζητήσεων, γιατί απλά επηρεάζει και επηρεάζεται από τις ανθρώπινες κοινωνίες. Είναι συνυφασμένος με την έννοια της ισχύος των κρατών, που ήταν κατά το παρελθόν οι μοναδικοί δρώντες του διεθνούς συστήματος με το δικαίωμα της χρήσης βίας. Η εξέλιξη των πολιτικών συστημάτων, οι αλλαγές στην κουλτούρα, την ιδεολογία, την τεχνολογία και γενικά οι αλλαγές του Διεθνούς περιβάλλοντος έφεραν με τη σειρά τους την διαφοροποίηση του φαινομένου που ονομάζεται πόλεμος. Οι σύγχρονες κοινωνίες των αγορών και της παγκοσμιοποίησης έχουν αλλάξει τον πόλεμο ριζικά τόσο ως προς τα είδη του όσο και προς τα αίτιά του.

Νέες ασύμμετρες απειλές ήρθαν στο προσκήνιο και απειλούν την ασφάλεια των κρατών που φάνηκαν απροετοίμαστα να αντιμετωπίσουν τις νέες συνθήκες και να διαχειριστούν τις απειλές. Τα κράτη προσπάθησαν να καλύψουν το κενό ασφαλείας που δημιουργήθηκε μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου χρησιμοποιώντας στην αρχή μισθοφόρους και στη συνέχεια ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας χωρίς να γνωρίζουν εκ των προτέρων την εξέλιξη τους. Η ιδιωτικοποίηση του πολέμου φαίνεται ότι δεν ήταν ένα αυτόνομο φαινόμενο σε εξέλιξη αλλά αποτέλεσμα πολλών παραγόντων, που το διαμόρφωσαν.

Σκοπός της εργασίας είναι να εξεταστεί η εξέλιξη του φαινομένου της παροχής του δημόσιου αγαθού της ασφαλείας από ιδιωτικές εταιρείες και αφού αναγνωριστούν οι κίνδυνοι που το διέπουν να εξεταστεί ο βαθμός έκθεσης τους στον κίνδυνο και αν θα μπορούσε με ένα σωστά δομημένο Πλαίσιο (πρότυπο) διαχείρισης να αποφευχθεί η αβεβαιότητα .

Αφού κατανοήσαμε τι δραστηριότητες ,τα είδη και το ρόλο που παίζουν οι ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας στο σύγχρονο περιβάλλον, στοχεύσαμε στην Μελέτη Περίπτωσης μίας από τις γνωστότερες και μεγαλύτερες ιδιωτικές εταιρείες του κόσμου την Academi. Πρώτα βρήκαμε τους παράγοντες εξέλιξης της και στη συνέχεια ερευνήσαμε τα βασικά χαρακτηριστικά που συνθέτουν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της. Στη συνέχεια χρησιμοποιήσαμε την S.W.O.T Analysis για να καταγράψουμε τη δυναμική της, σκιαγραφώντας το προφίλ του κινδύνου που μπορεί να προκύψει από την δραστηριοποίηση της εκ μέρους της Αμερικής.

Η μέθοδος διαχείρισης των κινδύνων που ακολουθήθηκε είναι το ISO 3100 βάσει του οποίου ορίσαμε μία διαδικασία διεθνώς αναγνωρισμένη που μας επέτρεψε να αξιολογήσουμε το δυνητικό όφελος και τη δυνητική απώλεια που προκύπτει από την χρήση μιας ιδιωτικής εταιρείας όπως η Academi από έναν οργανισμό. Διαχειριστήκαμε την δυνητική απώλεια προτείνοντας μέτρα

αντιμετώπισης των απειλών και των μειονεκτημάτων, με σκοπό να μειώσουμε τις πιθανότητες μιας κακής έκβασης και να αυξήσουμε τις πιθανότητες μιας καλής.

Από την ανάλυση μας προέκυψε ότι υπάρχει μεγάλο πρόβλημα με το νομικό πλαίσιο και τις ασύμμετρες απειλές του σύγχρονου περιβάλλοντος αλλά πιστεύουμε πως με ένα ολιστικό σύστημα διαχείρισης των ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας μπορεί το φαινόμενο της ιδιωτικοποίησης να ελεγχθεί και με την πάροδο του χρόνου να βελτιωθεί.

Είναι δεδομένο ότι μιλάμε για ένα πολύπλοκο και πολυσύνθετο φαινόμενο αυτό όμως δεν αποτελεί άλλοθι για τους εθνικούς και διεθνείς φορείς και θεσμούς που δεν αναλαμβάνουν το πολιτικό κόστος θεσμοθέτησης ενός λειτουργικού πλαισίου που θα διέπει και θα εφαρμόζεται διαρκώς στον τομέα των ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας.

2. Πόλεμος και κράτος

Ο Πόλεμος καταλαμβάνει προεξάρχουσα θέση στο κοινωνικό γίνεσθαι και συναντάται στην ανθρώπινη ιστορία, ίσως τις περισσότερες φορές από οποιοδήποτε άλλο φαινόμενο. Από τότε που αντιληφθήκαμε το εγώ μας και την παρουσία μας στον κόσμο, ο πόλεμος μας ακολουθεί και ανάλογα με την συνθήκες της εκάστοτε εποχής, διαμορφώνει τις σκέψεις και τους προβληματισμούς μας. Δεν υπήρξαν στιγμές στην ανθρώπινη ιστορία όπου να επικράτησε η Παγκόσμια Ειρήνη αντίθετα γίναμε μάρτυρες δύο Παγκόσμιων Πολέμων με τραγικά αποτελέσματα που στιγμάτισαν για πάντα την ανθρώπινη πραγματικότητα και φανέρωσαν το μεγαλύτερο της ελάττωμα, την έφεση στην βία.

Μιλάμε για ένα κοινωνικό γεγονός τόσο ευρύ όπου με την πάροδο των χρόνων έχει διαμορφώσει διεθνή συστήματα, έχει προκαλέσει πολιτικές, πολιτισμικές, οικονομικές και κοινωνικές ανακατατάξεις που διαμόρφωσαν τον κόσμο μας. Είναι επόμενο λοιπόν να έχει απασχολήσει πολλούς κορυφαίους στοχαστές-διανοητές οι οποίοι τον προσέγγισαν ο καθένας με την δική του οπτική γωνία με σκοπό να διερευνήσουν τις αιτίες, τα είδη, τον τρόπο διεξαγωγής και τα αποτελέσματα του.

Ο Θουκυδίδης παρομοίαζε τον πόλεμο σαν δάσκαλο της βίας και χρησιμοποιήθηκε από τους ρεαλιστές όπου πιστεύουν ότι ο πόλεμος είναι πάντα πιθανός στις συνθήκες του άναρχου διεθνούς συστήματος, οπότε πρέπει τα κράτη να είναι πάντα προετοιμασμένα για αυτό το ενδεχόμενο. Θεωρούσε πως σε ένα τόσο ανταγωνιστικό διακρατικό σύστημα αργά ή γρήγορα επικρατεί ο νόμος της ισχύος και χωρίς μία ρυθμιστική αρχή σε ένα διεθνές άναρχο σύστημα, τα κράτη είναι αναγκασμένα να προσφύγουν στον πόλεμο όταν τίθενται ζητήματα ασφαλείας και επιβίωσης της οντότητας τους (Α.Πλατιάς, 2000).

Στο ίδιο περίπου πλαίσιο συναντάμε και τον C.von Clausewitz ο οποίος θεωρούσε ότι δεν μπορούσαν να μπουν όρια και περιορισμοί στους στόχους (όπως η κάμψη της βούλησης του αντιπάλου) και στα μέσα ενός πολέμου. Πίστευε ότι ο πόλεμος είναι απόλυτος, δεν χωράνε ιδεολογίες και ηθικοί προβληματισμοί παρά μόνο η θέληση και η ικανότητα της επιβολής έναντι του εχθρού. Αντιλαμβανόταν ότι οι πόλεμοι είχαν πολιτικούς σκοπούς, αναγνώριζε και τους στρατιωτικούς αλλά θεωρούσε το στρατό όργανο της πολιτικής, γιατί οι κυβερνήσεις ορίζουν τους στόχους του πολέμου, οπότε ο στρατός έπρεπε να πειθαρχεί στην πολιτική (Clausewitz, 1984)

Ο στρατηγός Sun Tzu αναγνώριζε τον πόλεμο ως ζωτικής σημασίας για τα κράτη ενώ πίστευε ότι χρειάζεται εκτεταμένη και σε βάθος μελέτη του πολέμου γιατί από αυτόν εξαρτώνται οι πολιτικοί σκοποί, όπως η επιβίωση και η ασφάλεια ενός κράτους. Θεωρούσε ότι ο πόλεμος δεν μπορεί να έχει

κανόνες γιατί διέπεται από το απρόβλεπτο και τυχαίο οπότε πρότεινε την ορθολογική χρήση του πολέμου ως μέρος της πολιτικής βασισμένη στη σχέση κόστους – οφέλους (Sun, 2014)

Έχουν καταγραφεί διαχρονικά πολλές διαφορετικές ερμηνείες αναφορικά με τον Πόλεμο και την σχέση του με το Κράτος αλλά παραμένει πολύ δύσκολο να ορίσεις κάτι τόσο ευρύ που με την πάροδο των χρόνων αλλάζει μορφή διαρκώς και δημιουργεί καινούργια διλήμματα. Όπως θα διαπιστώσουμε και παρακάτω οι πόλεμοι του παρελθόντος δεν μοιάζουν σε τίποτα σχεδόν με τους σημερινούς που θα εξετάσουμε στην συνέχεια.

2.1 Τα είδη και τα αίτια του πολέμου

Τα είδη των Πολέμων έχουν διαφοροποιηθεί με την πάροδο των χρόνων και έχουν πολλαπλασιαστεί στις μέρες μας οπότε είναι χρήσιμο να τα εντάξουμε σε δύο βασικές κατηγορίες όπως οι διεθνείς (διακρατικοί) πόλεμοι και οι εσωτερικοί πόλεμοι, με πολλές ενδιάμεσες και σύνθετες κατηγοριοποιήσεις όπως θα δούμε παρακάτω.

Οι διεθνείς ή διακρατικοί πόλεμοι διακρίνονται σε αμυντικούς και επιθετικούς στους οποίους περιλαμβάνονται όμως υποκατηγορίες όπως οι θρησκευτικοί πόλεμοι (Σταυροφορίες), οι ιμπεριαλιστικοί-αποικιοκρατικοί (οι πόλεμοι με τους οποίους τα Ευρωπαϊκά κράτη κατέκτησαν την Βόρεια και Νότια Αμερική, ένα μεγάλο κομμάτι της Αφρικής και τμήματα της Ασίας), δυναστικοί (κυρίως εμφύλιοι πόλεμοι όπως στην Ισπανία πριν τον 20^ο αιώνα), ολοκληρωτικοί όπως οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι και ηγεμονικοί όπως θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η Γαλλική Επανάσταση (εξαιτίας των πολέμων που έγιναν εναντίον των δυνάμεων που προσπάθησαν να την καταστείλουν), αφού άλλαξε ριζικά το ρου της σύγχρονης ιστορίας προκαλώντας δραστική μείωση των απόλυτων μοναρχιών σε Παγκόσμιο επίπεδο (Α.Ηρακλείδης, 2015). Μία επιπλέον διάκριση των Πολέμων γίνεται βάσει των μέσων και της έκτασης τους, με αποτέλεσμα να έχουμε τους ανταρτοπόλεμους (Κουβανική Επανάσταση), τους συμβατικούς (χωρίς πυρηνικά ή μαζικής καταστροφής) και τους πυρηνικούς (δεν είχαμε εκτεταμένο αλλά τις δύο επιθέσεις της Αμερικής στην Ιαπωνία).

Στη σύγχρονη εποχή παρατηρείται μια δραστική μείωση των διακρατικών πολέμων, ιδιαίτερα μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου όπου σύμφωνα με υπολογισμούς από το 1990 και έπειτα το 90% των ένοπλων συγκρούσεων είναι εσωτερικοί πόλεμοι ή όπως έχουν επικρατήσει να λέγονται «νέοι πόλεμοι». Ένα επιπλέον στοιχείο σε αυτό το νέο είδος πολέμου είναι η ασυμμετρία ισχύος των εμπλεκόμενων πλευρών, στις περισσότερες περιπτώσεις αφορούν θέματα συλλογικής ταυτότητας και στρέφονται εναντίον του κράτους με αποτέλεσμα να έχουν πάρει την ονομασία «ασύμμετροι πόλεμοι». Ασύμμετρος θεωρείται ο πόλεμος που διαπράττεται από οργανωμένες αλλά μη συμβατικές ομάδες, με κυρίαρχο σκοπό την κάμψη της αποτελεσματικότητας και της αποφασιστικότητας του πιο ισχυρού αντιπάλου. Χρησιμοποιούν όπλα και μεθόδους χαμηλού

κόστους, που προκαλούν όμως δυσανάλογα αποτελέσματα μεγάλου κόστους (ασύμμετρου), τόσο σε ανθρώπινες ζωές και υλικές καταστροφές, όσο και σε κοινωνικό και ψυχολογικό επίπεδο.

Οι εσωτερικοί πόλεμοι παρότι χαρακτηρίζονται ηπιότεροι από άποψη ένοπλης βίας σε σχέση με τους διεθνείς, διαρκούν συνήθως περισσότερο, είναι έντονοι και πολύπλοκοι ενώ η επίλυση τους με ειρηνικά μέσα είναι ως επί το πλείστον πιο δύσκολη. Η διάκριση τους γίνεται σε πέντε κατηγορίες:

- I. Διεθνικοί (transnational) ασύμμετροι
- II. Εθνοτικοί μεταξύ εθνοτικών ομάδων για την επικράτηση σε ένα κράτος ή σε μία περιοχή του
- III. Αυτονομιστικοί-Αποσχιστικοί για την ανεξαρτησία ή αυτονομία κάποιου τμήματος ενός ανεξάρτητου κράτους
- IV. Αντιαποικιακοί με σκοπό την απελευθέρωση από αποικιοκρατικές δυνάμεις
- V. Εμφύλιοι με κυρίαρχο στόχο την κατάληψη της κεντρικής εξουσίας στο εν λόγω κράτος.

Αυτές οι κατηγορίες δεν είναι απόλυτες στην διάκριση των πολέμων γιατί αρκετές φορές παρατηρείται το φαινόμενο, ένοπλες συγκρούσεις που ξεκίνησαν ως εσωτερικές-διεθνικές και στην συνέχεια έγιναν διακρατικές ή περιπτώσεις όπου στην σύρραξη δύο πλευρών υπάρχει εκτεταμένη βοήθεια από άλλες πλευρές, με αποτέλεσμα να συγκρούονται έμμεσα και τρίτοι. Σε αυτές τις περιπτώσεις έχει επικρατήσει ο όρος «πόλεμοι διά αντιπροσώπων» (proxy war) και στις μέρες μας είναι αρκετοί (Α.Ηρακλείδης, 2015).

Τα αίτια του Πολέμου έχουν απασχολήσει πολλούς στοχαστές κατά την αρχαιότητα με αποτέλεσμα πληθώρα διαφορετικών προσεγγίσεων και φιλοσοφικών πορισμάτων, με σκοπό την δικαιολόγηση ή μη συγκεκριμένων πολέμων και όχι στοχευμένα στα γενικότερα αίτια του πολέμου.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι κατηγοριοποίησης των αιτιών για τη στρατηγική επιλογή του πολέμου και αρκετές σχετικές αναλύσεις. Από μία ορθολογική σκοπιά λοιπόν υπάρχουν πολλοί λόγοι για τη διεξαγωγή ενός πολέμου, όπως η αύξηση της εθνικής ασφάλειας, η επέκταση για ισχυροποίηση, ο πλουτισμός, η αποδυνάμωση του εχθρού, η αποτροπή μιας επανάστασης, η προστασία οικονομικών και άλλων ζωτικών συμφερόντων, η διατήρηση της ελευθερίας των θαλασσών ή της εξασφάλισης εξόδου προς αυτές, η βοήθεια σε ένα σύμμαχο, η διεξαγωγή ενός μικρού πολέμου τώρα αντί ενός μεγαλύτερου μετά κ.α. Οι αγεφύρωτες διαφορές ανάμεσα σε γειτονικά κράτη αλλά ακόμη και τυχαίες ή ατυχείς ενέργειες μπορεί να διαστρεβλώσουν την πραγματικότητα και είναι ικανές να φέρουν δύο κράτη σε ένοπλη αντιπαράθεση. Σε περιόδους ιστορικών συγκυριών και στιγμών, μπορεί μία χώρα να θεωρήσει ευνοϊκές τις συνθήκες για την επιλογή μιας ένοπλης σύγκρουσης με την αντίπαλο χώρα. Ξέφρενοι εξοπλισμοί, απειλητικές συμμαχίες και αλλαγή στις ισορροπίες ισχύος των κρατών, σε συνδυασμό με επιθετικές ηγεσίες, милитарιστικές αντιλήψεις και εθνικούς ή θρησκευτικούς παροξυσμούς, μπορούν συχνά να οδηγήσουν τα κράτη σε εντάσεις με το ενδεχόμενο ένοπλης σύρραξης. Επιπλέον παρατηρούνται ανθρωπιστικοί και ιδεολογικοί πόλεμοι, ενώ δεν απουσιάζουν ζητήματα εθνικής τιμής και υπερηφάνειας μιας χώρας που έρχονται σε αντίθεση με άλλα κράτη, συνήθως γειτονικά.

Ένα επιπλέον επίπεδο ανάλυσης που μπορεί να επιφέρει και μία ευρύτερη συζήτηση αφορά κατά κύριο λόγο την ανθρώπινη επιθετικότητα. Σύμφωνα με αυτήν ο άνθρωπος είναι ένα κατεξοχήν έμβιο ικανό να σκοτώσει τους ομοίους του χωρίς αυτό να θεωρηθεί απαραίτητα ως έγκλημα (όχι όμως στο πλαίσιο της ειρηνικής ζωής). Ο κύριος προβληματισμός που προκύπτει περιστρέφεται γύρω από το αν η επιθετικότητα είναι επίκτητη η εγγενής και τι την δημιουργεί. Τέλος υπάρχει και η άποψη που υιοθετείται ευρέως ακόμη και σήμερα τόσο στο διεθνές δίκαιο όσο και στο νομικό χώρο, αυτή της δίκαιης επανάστασης που αφορά το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης και δεν αποκλείει το δικαίωμα της χρήσης βίας ενάντια σε μειονοτικές και παράνομες κυβερνήσεις (Α.Ηρακλείδης, 2015).

2.2 Ηθική και δίκαιος πόλεμος

Είναι προφανές ότι δεν υπάρχουν εύκολες απαντήσεις, ούτε εύκολες λύσεις στα προβλήματα ηθικής που προκύπτουν από το φαινόμενο του πολέμου. Ο πόλεμος είναι συνυφασμένος με το ανθρώπινο είδος και δημιουργεί όλες εκείνες τις συνθήκες που οδηγούν σε πράξεις βίας ανάμεσα σε ανθρώπινα όντα. Υπάρχουν πολλοί θεωρητικοί που προσπάθησαν και προσπαθούν να εξετάσουν, πώς εφαρμόζεται η ηθική στον πόλεμο ενώ άλλοι πάλι αρνούνται ότι μπορεί να υπάρχει ηθική σε κάτι αναπόφευκτο όπως ο πόλεμος. Από όποια σκοπιά και αν το προσεγγίσουμε, δύο είναι τα θεμελιώδη ερωτήματα που προκύπτουν: Πότε είναι ηθικά αποδεκτό να προσφεύγουμε στον πόλεμο, κι αν πάλι προκύψει, τι είναι ηθικά αποδεκτό μέσα σε αυτόν.

Μία από τις καλύτερα διατυπωμένες και ευρύτερα αποδέκτες (ίσως και η παλαιότερη) θεωρίες περί της ηθικής του πολέμου, είναι η θεωρία του δίκαιου πολέμου (Just War Theory). Οι ρίζες της βρίσκονται στη χριστιανική πίστη και στο έργο του Αγίου Θωμά Ακινάτη (1225-1275 μ.Χ) που διατύπωσε την άποψη ότι ο πόλεμος μπορεί να είναι δίκαιος υπό προϋποθέσεις και διέπεται από ένα σύνολο καθολικά αποδεκτών αρχών, σύμφωνα με τις οποίες ορίζονται κριτήρια αξιολόγησης από ηθικής σκοπιάς έναντι οποιασδήποτε χρήσης στρατιωτικής ισχύος. Η θεωρία προσπαθεί να συνδυάσει την ηθική απέχθεια απέναντι στον πόλεμο με την άποψη ότι ίσως κάποιες φορές να είναι το λιγότερο κακό, οπότε πρέπει να βρούμε τρόπους η χρήση των όπλων να είναι πιο περιορισμένη και πιο ανθρώπινη με απώτερο σκοπό την επίτευξη δικαιοσύνης και διαρκούς ειρήνης. Προσπαθεί δηλαδή να διακρίνει την ηθική σε δύο μέρη, πρώτα πότε είναι σωστή η προσφυγή στα όπλα (jus ad bellum) και δευτερευόντως τι είναι αποδεκτό σχετικά με την χρήση των όπλων (jus in bello), θέτοντας κριτήρια που πρέπει να πληρούνται ώστε να μπορεί ένας πόλεμος να χαρακτηριστεί δίκαιος (Yoo, 2014)

Jus ad bellum

Το πρώτο κριτήριο είναι η δίκαιη υπόθεση (Just Cause) που είναι η καρδιά της θεωρίας του δίκαιου πολέμου σύμφωνα με την οποία ένας κόσμος μπορεί να είναι επιτρεπτός μόνο αν υπηρετεί το δίκαιο.

Το δεύτερο κριτήριο είναι η νόμιμη δικαιοδοσία (Legal authority) σύμφωνα με την οποία ένας πόλεμος μπορεί να είναι επιτρεπτός μόνο εάν τον έχει κηρύξει κάποια κυρίαρχη κρατική αρχή. Ακόμη και αν υπάρχει δίκαιη υπόθεση ο πόλεμος δεν μπορεί να κηρυχθεί από άτομα ή ομάδες που δεν έχουν κοινωνική νομιμοποίηση

Το τρίτο κριτήριο είναι οι καλές προθέσεις (Right intentions) βάσει των οποίων, οι λόγοι διεξαγωγής ενός πολέμου δεν μπορούν να είναι η επιθετικότητα ή το στενά εννοούμενο εθνικό συμφέρον, αντίθετα θα πρέπει να είναι μέρος της αποκατάστασης μιας δίκαιης ειρήνης .

Το τέταρτο κριτήριο είναι η πιθανότητα επιτυχίας (Probability of success) που έχει σαν κεντρική του ιδέα, πως οι οικονομικοί πόροι και η ανθρώπινη ζωή δεν πρέπει να πέφτουν θύματα μάταιων υποθέσεων χωρίς πιθανότητες επιτυχίας. Η προσφυγή λοιπόν στον πόλεμο, μπορεί να θεωρηθεί δίκαιη μόνο αν υπάρχουν κάποιες ορθολογικές πιθανότητες επιτυχίας.

Το πέμπτο και τελευταίο κριτήριο είναι αυτό της αναλογικότητας (Proportionality), βάσει του οποίου οι αιτίες ενός πολέμου πρέπει να περιορίζονται στην αποκατάσταση της όποιας αδικίας και να μην επεκτείνονται σε περιπτώσεις υπέρμετρης βίας και αντεκδίκησης. Πρέπει δηλαδή η χρήση στρατιωτικής ισχύος να είναι ανάλογη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος.

Jus in bello

Στο ερώτημα πως πρέπει να διεξάγεται ο πόλεμος μετά την κήρυξη του, η θεωρία του δίκαιου πολέμου θέτει και εδώ κάποια κριτήρια βάσει των οποίων μπορούμε να χαρακτηρίσουμε αν ο τρόπος διεξαγωγής ενός πολέμου είναι δίκαιος ή μη.

Το πρώτο κριτήριο είναι η διάκριση σύμφωνα με την οποία, στον πόλεμο πρέπει να υπάρχει ασυλία για τους αμάχους ενώ οι κατοικίες, τα σχολεία και οι χοροί θρησκευτικής λατρείας δεν θα πρέπει να στοχοποιούνται.

Το δεύτερο κριτήριο είναι η αναλογικότητα που έχει ως στόχο να ορίσει το είδος και το μέγεθος της στρατιωτικής ισχύος που θα χρησιμοποιηθεί, ώστε να μην υπερβαίνει το ενδεχόμενο καλό που μπορεί να προκαλέσει.

Κύριος υπέρμαχος και υποστηρικτής αυτής της θεωρίας είναι ο M. Walzer όπου με το έργο του δίκαιοι και άδικοι πόλεμοι (Just and unjust wars) συνέβαλε στην θεωρία εκσυγχρονίζοντας την και

αντικαθιστώντας τα θεμέλιά της(που είχαν στηριχτεί στους φυσικούς νόμους) με μία πιο φιλελεύθερη προσέγγιση γύρω από την κατανόηση της πολιτικής. Όσον αφορά τα ατομικά δικαιώματα κατά την άποψη του M.Walzer , τα άτομα που βρίσκονται σε πόλεμο μπορούν να διατηρούν το δικαίωμα στη ζωή και την ελευθερία αλλά όταν επιλέξουν να φέρουν όπλα σε πόλεμο χάνουν αυτό το δικαίωμα. Θεωρεί την δολοφονία στον πόλεμο νόμιμη όταν γίνεται ανάμεσα σε μαχητές-πολεμιστές, όχι όμως και ενάντια σε πολίτες που δεν επέλεξαν να πολεμήσουν. Αποδέχεται πως τα έθνη έχουν και αυτά δικαιώματα όπως εκείνα της εδαφικής ακεραιότητας και της πολιτικής ανεξαρτησίας ενώ μπορούν ηθικά και νόμιμα να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους από την επιθετικότητα των άλλων. Ο M.Walzer θέλησε ουσιαστικά να προσδώσει ένα ηθικό στοχασμό στον πόλεμο και να εντάξει την ηθική μέσα σε αυτόν θέτοντας ένα σύνολο αρχών και κανονισμών, βάσει των οποίων μπορούμε να κρίνουμε έναν πόλεμο ως δίκαιο ή άδικο. Απώτερος σκοπός του να προτείνει ηθικά κριτήρια για τον περιορισμό του πολέμου και να θέσει όρια στην πολεμική δραστηριότητα όντας ο ίδιος αντίθετος στον πόλεμο. Έτσι φαίνεται ότι δεν ήθελε να δικαιολογήσει κάποιους πολέμους και να τους προσδώσει το χαρακτήρα δίκαιοι αλλά αντίθετα ήθελε να ξεχωρίσει έτσι όλους τους άδικους πολέμους και να αποκαλύψει την ξέφρενη λογική της πολεμικής βίας που επικρατούσε μέχρι τότε και ο ίδιος αντιπαθούσε (M.Walzer, 1977).

Στον αντίποδα υπάρχουν πολλοί θεωρητικοί, ιστορικοί και συγγραφείς που δεν συμφωνούν με την ιδέα της ηθικής στον πόλεμο, όπως ο Θουκυδίδης σύμφωνα με τον οποίο στο άναρχο διεθνές σύστημα δεν υπάρχουν πολλά περιθώρια για ηθικές επιλογές όπως σε περιόδους ειρήνης. Όταν διακυβεύεται η θέση, η ασφάλεια και το μέλλον ενός κράτους στο διεθνές σύστημα αυτό ωθεί τα κράτη στη διεξαγωγή πολέμων. Στα πλαίσια του ανταγωνισμού όπου τα περιθώρια για ηθικές επιλογές είναι λιγοστά και στη μεγάλη ανισότητα που επικρατεί στο διεθνές σύστημα ισχύος και δεν λείπουν οι συγκρούσεις, τα κράτη δεν έχουν ως προτεραιότητα την τήρηση ηθικών κανόνων και αρχών του διεθνούς δικαίου αλλά πρωταρχικός τους στόχος και επιτακτική ανάγκη είναι η επιβίωσή τους (Α.Πλατιάς, 2000).

Στον ίδιο περίπου χώρο συναντάμε τον μετέπειτα στρατιωτικό-συγγραφέα C.Clausewitz του οποίου το έργο είχε μεγάλη επιρροή στην εξέλιξη της θεωρίας του πολέμου και αποτελεί μέρος της διδασκαλίας πολλών στρατιωτικών ακαδημιών ανά τον κόσμο. Ο C.Clausewitz διαφωνεί με το διεθνές δίκαιο και την ηθική όσον αφορά τις αποφάσεις των κρατών και θεωρεί την αυτοσυγκράτηση και την μετριοπάθεια ως πιο χρήσιμες στην διαδικασία λήψης των αποφάσεων, από ότι τα ζητήματα δεοντολογίας όταν κάποιος πρέπει να αποφασίσει την συμμετοχή του στον πόλεμο. Θεωρεί ότι ο πόλεμος δεν ανήκει στο πεδίο των επιστημών και των τεχνών αλλά μόνο σε εκείνον της κοινωνικής ύπαρξης. Σε αυτόν ανήκει επίσης η γνωστή ρήση, ότι ο πόλεμος είναι η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα. Αποτελεί δηλαδή μία στρατηγική επιλογή στην υπηρεσία των στόχων και επιδιώξεων ενός κράτους (Clausewitz, 1984).

Όπως διαπιστώνουμε παρά την πολύπλοκη φύση του πολέμου, ιστορικά οι προσεγγίσεις των θεωρητικών περί πολέμου ήταν αρκετά μονόπλευρες ενώ σχετιζόνταν μόνο με τον τρόπο διεξαγωγής του και με την σημασία του για το κράτος και τους πολίτες. Σε αντίθεση με τους πολέμους που έχουν

Η ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ - ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

συμβεί κατά το παρελθόν και αφορούσαν κυρίαρχα εθνικά θέματα και άνιση κατανομή ισχύος μεταξύ των κρατικών δρώντων, οι σύγχρονοι πόλεμοι δεν θα πρέπει να μας απασχολήσουν αποκλειστικά ως μια πράξη ωμής βίας ούτε ως μία απλή πράξη πολιτικής, αντίθετα θα πρέπει να προσεγγίσουμε το φαινόμενο του πολέμου ως ένα σύνθετο πρόβλημα με πολύπλευρες προεκτάσεις που είναι δύσκολες να αποτυπωθούν σε μία μόνο θεωρία ή σε μία μονόπλευρη προσέγγιση.

3. Ιδιωτικοποίηση του πολέμου

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που χαρακτηρίζουν τα θέατρα των πολεμικών επιχειρήσεων σήμερα, είναι η ιδιωτικοποίηση του πολέμου, η χρήση δηλαδή της στρατιωτικής βίας από ιδιωτικούς δρώντες (στρατιωτικές εταιρείες με πολυσύνθετες δραστηριότητες και συμφέροντα) χωρίς να αποσαφηνίζεται επαρκώς, αν λειτουργούν τελικά προς όφελος των κρατών ή μη. Ο κλάδος των ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας εμφανίζει κέρδη δισεκατομμυρίων και δεν έχει πλέον υποστηρικτικό ρόλο, αλλά έχοντας αναλάβει διευρυμένες αρμοδιότητες και σημασία τείνει να μονοπωλήσει την αγορά παροχής υπηρεσιών ασφαλείας προς όφελος του.

Με τις τεράστιες νέες προκλήσεις που συνεχώς εμφανίζονται και απειλούν την ασφάλεια των κρατών, οι εταιρείες αυτές καλυπτόμενες πίσω από το νομοθετικό κενό σε κρατικό και διεθνές επίπεδο, εκμεταλλεύονται την αναγκαιότητα που προκύπτει, συνεχίζουν να εξελίσσονται και μετατρέπονται σε τεράστιες εμπορικές οντότητες. Στην συνέχεια θα αναλύσουμε την πορεία τους στον χρόνο και θα προσπαθήσουμε να αντιληφθούμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και τα γενεσιουργά αίτια τους.

3.1 Ιστορική αναδρομή

Από την μελέτη της ιστορίας προκύπτει, ότι το φαινόμενο της ιδιωτικοποίησης του πολέμου δεν είναι καινούργιο αλλά είναι τόσο παλιό, όσο και το πολιτικό-πολεμικό σκηνικό της ανθρωπίνης ιστορίας. Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα η χρήση των μισθοφόρων στην αρχή και μετέπειτα των ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας, ήταν ιδιαίτερα κρίσιμη και χρήσιμη στους πολέμους που πραγματοποιήθηκαν αλλά και σε περιόδους ειρήνης, ως παράγοντας αποτροπής του πολέμου ή παροχής ασφάλειας σε όσους είχαν την ικανότητα να τους συντηρήσουν. Οι ρόλοι και τα καθήκοντα τους ήταν διαφορετικά από ότι σήμερα με ηθικούς και ιδεολογικούς προβληματισμούς ηπιότερους, γεγονός που βοήθησε στην εξέλιξη, στην οργάνωση και στην ολοκλήρωσή τους σε ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας.

Σύμφωνα λοιπόν με τον Αριστοτέλη οι πρώτοι μισθοφόροι φαίνεται ότι άρχισαν να εμφανίζονται την περίοδο της άνθισης των τυραννικών καθεστώτων, όμως η πρώτη καταγραφή εμπλοκής τους εμφανίζεται το 1500π.Χ στην Αίγυπτο υπό τον Φαραώ Ραμσή. Η χρήση των μισθοφόρων συνεχίζεται από τις Πόλεις -Κράτη των ελλήνων και στην συνέχεια από την Ρωμαϊκή αυτοκρατορία όπου χρησιμοποιούνται ευρέως ως αυτοκρατορικοί στρατοί για επεκτατισμό και προσωπική φρουρά των ευγενών της αυτοκρατορίας. Η χρήση τους γίνεται πιο εκτεταμένη την εποχή του βυζαντίου όπου πλέον αρχίζουν και παίρνουν τον χαρακτήρα της προσωπικής φρουράς των αυτοκρατόρων, με

αποτέλεσμα την αλλαγή του κοινωνικού τους επιπέδου, την αναγνώριση της καλής τους πίστης και την εδραίωση τους μέσα από τις επιτυχίες τους. Στον Μεσαίωνα και μετέπειτα στην Ιταλική αναγέννηση όπου το εμπόριο αναπτύσσεται και οι έννοιες των μεγάλων εταιρειών καλλιεργούνται, δημιουργούνται οι πρώτες μεγάλες στρατιωτικές ομάδες μισθοφόρων και σύντομα τα συμβόλαια και οι εργολάβοι του είδους δημιουργούν ένα ακμάζων εμπόριο μισθοφορικών στρατών που θα διαπρέψει ακόμη περισσότερο κατά τον 16 αιώνα με την ύπαρξη μεγάλων κρατών, απολυταρχικών και φεουδαρχικών, όπως η Γαλλία, η Ολλανδία, η Αγγλία και η Ισπανία (C.Ortiz, 2010).

Οι μισθοφόροι είναι πλέον θεσμός, υπόκεινται σε στρατιωτική εκπαίδευση και τα πρώτα επίλεκτα σώματα όπως η Ελβετική φρουρά και οι Γερμανοί δορατοφόροι κάνουν την εμφάνιση τους. Θα υπηρετήσουν πολλές ευρωπαϊκές δυνάμεις και θα αποτελέσουν με την παρουσία τους, την αιχμή του δόρατος για τις μετέπειτα εχθροπραξίες κατά τον τριακονταετή πόλεμο(1618-1648) υπό την καθοδήγηση των ευγενών που είναι πλέον οι πρώτοι στρατιωτικοί επιχειρηματίες. Κάπου εδώ ξεκινάει μια καινούργια εποχή για τους μισθοφορικούς στρατούς και την έννοια του πολέμου, ο δυτικός μεσαίωνας όπου θα ωριμάσει με την Αμερικανική (1775-1783) και Γαλλική επανάσταση (1789-1799). Αυτή την περίοδο η κάστα των ευγενών μονοπωλούσε την στρατιωτική βία και τα όπλα που χρησιμοποιούσαν μόνο επαγγελματίες, ήταν απαγορευμένα.

Από την συνθήκη της Βεσφαλίας και μέχρι το τέλος της Γαλλικής επανάστασης η έννοια του Έθνους-Κράτους έχει πλέον αλλάξει. Η νέα σχέση κράτους- πολιτών διαφοροποιεί τους κανόνες διεξαγωγής του πολέμου και τα κράτη αρχίζουν να αποκτούν το μονοπώλιο της άσκησης βίας με σκοπό την προστασία των συμφερόντων τους και την παροχή ασφάλειας στους πολίτες τους. Η νέα τάξη πραγμάτων θα δημιουργήσει τους εθνικούς- τακτικούς στρατούς που θα πρωταγωνιστήσουν στα πεδία των μαχών παραγκωνίζοντας τις μισθοφορικές εταιρείες μέχρι και το τέλος του Ψυχρού πολέμου όπου ξεκινάει μια νέα πραγματικότητα (E.B.Smith, 2003).

3.2 Μισθοφόροι και ιδιωτικές εταιρείες

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, οι ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας είναι η εξέλιξη του θεσμού των μισθοφόρων με αποτέλεσμα πολλοί μελετητές είτε ηθελημένα, είτε άθελα τους να μπλέκουν τους δύο αυτούς όρους προκαλώντας σύγχυση σχετικά με το φαινόμενο της ιδιωτικοποίησης του πολέμου. Υπάρχουν πολλές ομοιότητες ανάμεσα τους και οι δράσεις τους είναι τόσες πολλές και πολύπλοκες που δημιουργούν μια ασάφεια γύρω από τον διαχωρισμό τους, γεγονός που οδήγησε την παγκόσμια κοινότητα στην ανάγκη θέσπισης ενός κανονιστικού πλαισίου που θα όριζε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, το καθεστώς εργασίας τους και έναν πιο ακριβή ορισμό τους.

Η πρώτη προσπάθεια έγινε με ένα επιπρόσθετο πρωτόκολλο της συνθήκης της Γενεύης και συγκεκριμένα με το πρωτόκολλο 1 (8 Ιουνίου 1977), σύμφωνα με το οποίο ως μισθοφόρος ορίζεται :

- i. Όποιος έχει στρατολογηθεί στο εσωτερικό της χώρας ή στο εξωτερικό με σκοπό την συμμετοχή του σε ένοπλη σύρραξη

- ii. Όποιος συμμετέχει άμεσα στις εχθροπραξίες
- iii. Όποιος το κίνητρο του για συμμετοχή στις εχθροπραξίες είναι το προσωπικό κέρδος και η υποσχεθείσα υλική του αποζημίωση, είναι μεγαλύτερη από αυτή των αντίστοιχων στρατιωτών με όμοιο βαθμό και καθήκοντα των ενόπλων δυνάμεων
- iv. Όποιος δεν είναι υπήκοος των αντιμαχόμενων πλευρών
- v. Όποιος δεν έχει αποσταλεί από τις ένοπλες δυνάμεις με υπηρεσιακή αποστολή στη διεξαγόμενη σύρραξη (Άρθρο 47,παρ 2,Συνθήκη της Γενεύης 1949).

Αυτή η προσπάθεια οριοθέτησης της έννοιας του μισθοφόρου αμφισβητήθηκε από πολλούς θεωρητικούς, εξαιτίας του εύρους των προϋποθέσεων που έπρεπε να συντρέχουν και της δυσκολίας να σωρευτούν τόσες πολλές σε ένα άτομο προσωπικά. Επίσης ασκήθηκε κριτική σε πολλά σημεία, όπως η συμμετοχή στις εχθροπραξίες όπου μπορεί ένας μισθοφόρος να συμβάλλει χωρίς να πολεμάει, στο οικονομικό κίνητρο όπου μπορεί να είναι άλλου είδους όπως ιδεολογικό, πολιτικό ή ηθικό και στην εθνικότητα (χρησιμοποιείται ακόμη και σήμερα από μεγάλες ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας) όπου μπορεί να είναι είτε κοινή είτε διπλή.

Η ευρεία χρήση των μισθοφόρων και η ανάπτυξη ολοένα και περισσότερων ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας σε πληθώρα καινούργιες δραστηριότητες, δημιούργησε την ανάγκη να οριστούν σαφέστερα κριτήρια σχετικά με τον ορισμό της έννοιας του μισθοφόρου με αποτέλεσμα την ψήφιση της Διεθνούς Σύμβασης κατά της πρόσληψης, χρήσης, χρηματοδότησης και εκπαίδευσης μισθοφόρων στις 31 Δεκεμβρίου 1989, όπου έχει διευρυνθεί ο ορισμός του μισθοφόρου και δεν απαιτείται πλέον να συμμετέχει άμεσα στις εχθροπραξίες, αρκεί και έμμεσα (Gutty de Andrea, 2016).

Παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει και εξακολουθούν να γίνονται από κράτη και οργανισμούς που ευαισθητοποιούνται πάνω στο φαινόμενο της ιδιωτικοποίησης του πολέμου, η έννοια του μισθοφόρου δεν έχει ακόμη αποσαφηνιστεί επαρκώς με αποτέλεσμα ελάχιστοι να χαρακτηρίζονται έτσι, αντίθετα έχει επικρατήσει ο όρος εργολάβος που τους επιτρέπει να απολαμβάνουν διαφορετικά προνόμια και ασυλίες. Αξίζουν πάντως να σημειωθούν οι προσπάθειες της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού που έχει συμμετάσχει και ενισχύει τις προσπάθειες των κρατών που επιθυμούν την διευθέτηση του ζητήματος με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα το έγγραφο του Montreux, όπου 24 αφρικανικά κράτη συμμετείχαν σε συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στην Αντίς Αμπέμπα (Addis Ababa) τον Νοέμβριο του 2015, με σκοπό να συζητήσουν τις διεθνείς νομικές υποχρεώσεις και τις ορθές πρακτικές για τα κράτη που σχετίζονται με τις επιχειρήσεις ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας κατά την διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων. Η αδυναμία και η απροθυμία της Διεθνούς Κοινότητας να αντιμετωπίσει αυτό το ζήτημα αποτελεσματικά, είτε από αμέλεια, είτε από πρόθεση, συναντάται μέχρι τις μέρες μας με κυρίαρχο παράδειγμα αυτό του πολέμου στο Ιράκ και τις κυρώσεις που επιβλήθηκαν κατά της Ιρακινής κυβέρνησης από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ICRC, 2015).

Όσον αφορά τις ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας, δεν υπάρχει ένας διεθνώς συμφωνημένος ορισμός με αποτέλεσμα ορισμένα κράτη, είτε ηθελήμενα είτε άθελα τους να συγχέουν τις ιδιωτικές στρατιωτικές εταιρείες με τις ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας. Πράγματι έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά και είναι

δύσκολο να τις ξεχωρίσουμε αν δεν υπάρχει σαφής κατηγοριοποίηση των συναλλαγών και δραστηριοτήτων τους όπως θα δούμε παρακάτω.

Τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και η Βρετανία έχουν προσπαθήσει να λύσουν αυτό το πρόβλημα όταν η μεν πρώτη χρειάστηκε ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας για ανθρωπιστικούς λόγους (προστασία στις αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας σε πολλές χώρες εκτός Ε.Ε) και το Ηνωμένο Βασίλειο εξαιτίας της εκτεταμένης χρήσης τους στην αποικιοκρατική τους πολιτική με την πάροδο των χρόνων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει τις ιδιωτικές εταιρείες στο χώρο της ασφάλειας βάσει των συμβολαίων των μισθοφόρων που εργάζονται σε αυτές και του είδους των υπηρεσιών που αυτές παρέχουν σύμφωνα πάντα με το διεθνές δίκαιο και συγκεκριμένα το δίκαιο που διέπει την μισθοφορική εργασία. Αντίθετα στη Μεγάλη Βρετανία ως ιδιωτικές στρατιωτικές εταιρείες χαρακτηρίζονται απλά όλες οι εταιρείες που παρέχουν υπηρεσίες που στην αντίθετη περίπτωση θα αναλάμβαναν οι ένοπλες δυνάμεις μιας χώρας (office, 2002).

Όπως διαπιστώσαμε και παραπάνω από την προσπάθεια καταγραφής των ορισμών του μισθοφόρου και των ιδιωτικών εταιρειών, υπάρχει ένα μεγάλο κενό στο εννοιολογικό τους περιεχόμενο. Όπως προτείνει και η Ευρωπαϊκή Ένωση στις εκθέσεις της επί του θέματος, ο καλύτερος τρόπος για να ορίσουμε τις ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας και να τις ξεχωρίσουμε από τις ιδιωτικές στρατιωτικές εταιρείες είναι να υπάρξει πρώτα μία σαφής καταγραφή των δραστηριοτήτων τους, βάσει των οποίων θα γίνει στη συνέχεια και ο διαχωρισμός τους.

3.3 Δραστηριότητες και πελατολόγιο των ιδιωτικών εταιρειών

Οι δραστηριότητες των ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας καλύπτουν μεγάλο μέρος των πολεμικών επιχειρήσεων που γίνονται σε όλο τον κόσμο και ποικίλουν ανάλογα με την περίπτωση. Μπορεί να συναντάμε τις περισσότερες στις Ηνωμένες Πολιτείες και στη Μεγάλη Βρετανία αλλά έχουν συμμετάσχει σε πολεμικές ή παρεμφερείς δραστηριότητες σε πάνω από 50 χώρες σε ολόκληρο τον πλανήτη, εκεί όπου υπάρχει εμπόλεμη κατάσταση ή εκκολαπτόμενη σε πόλεμο με περιθώρια κέρδους. Στις περισσότερες των περιπτώσεων έχουν αναλάβει το έργο που παραδοσιακά επωμίζονταν οι ένοπλες δυνάμεις των κρατών με ειδίκευση στις ασύμμετρες σύγχρονες απειλές ενώ με την πάροδο των χρόνων ο τομέας και τα είδη των δραστηριοτήτων τους διαρκώς διευρύνεται.

Στους πιο πρόσφατους πολέμους του Κοσόβου, της Σομαλίας, του Αφγανιστάν, του Ιράκ ακόμη και σε αυτούς της Λατινικής Αμερικής, η παρουσία των ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας ήταν καθοριστική, αφού όχι μόνο διευκόλυναν τους αδύναμους κυβερνητικούς σχηματισμούς στην διαδικασία επιβολής, αλλά συνετέλεσαν και στην σύναψη συμφωνιών εκμετάλλευσης φυσικών πόρων ανάμεσα σε υποανάπτυκτα κράτη (Sierra Leone, Angola) χωρίς τεχνογνωσία και μεγάλες εμπορικές εταιρείες (είναι και οι ίδιες πολυεθνικοί κολοσσοί) των κατά περίπτωση κλάδων. Σε κράτη όπως η Νιγηρία, η Κολομβία, το Αζερμπαϊτζάν, το Καζακστάν που έχουν την έδρα τους οι μεγαλύτερες εταιρείες πετρελαίου και ενέργειας (συνήθεις προμηθευτές των ΗΠΑ) οι εταιρείες αυτές δεν

παρέχουν μόνο ασφάλεια αλλά συνήθως κατέχουν και ποσοστά (ως αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες τους) επί της συνολικής παραγωγής (Lee, 2019).

Μετά το τρομοκρατικό χτύπημα στους δίδυμους πύργους και την ανάδειξη της τρομοκρατίας ως τον νούμερο ένα κίνδυνο της παγκόσμιας ασφάλειας, ο κατάλογος των προσφερόμενων υπηρεσιών από τις ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας μεγεθύνθηκε, η φήμη τους εξαπλώθηκε και σύντομα η δράση τους επεκτάθηκε και σε άλλους τομείς. Έτσι πλέον τις συναντάμε σε πολλές περιπτώσεις διεθνούς τρομοκρατίας ,στην αντιμετώπιση φαινομένων πειρατείας αλλά και στον πόλεμο κατά των ναρκωτικών. Σε γενικές γραμμές οι δραστηριότητές τους αναλύονται ως εξής:

- I. Υπηρεσίες προστασίας περιουσιακών στοιχείων ή προσώπων
- II. Κατάρτιση, αναδιάρθρωση και εκσυγχρονισμός των εθνικών στρατών και των αστυνομικών δυνάμεων μικρότερων κρατών
- III. Συλλογή και ανάλυση πληροφοριών
- IV. Ασφάλεια στρατιωτικών επικοινωνιών
- V. Λειτουργία τεχνολογικά προηγμένων στρατιωτικών συστημάτων
- VI. Στρατιωτική μεταφορά και προστασία στρατηγικών στόχων
- VII. Εκκαθάριση ναρκοπεδίων
- VIII. Γλωσσική ερμηνεία και ανάκριση κρατουμένων
- IX. Επιμελητεία(διοικητική μέριμνα, υλικοτεχνική υποστήριξη)

Το πελατολόγιο των ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας καλύπτει και αυτό με τη σειρά του ένα μεγάλο εύρος από δρώντες διεθνής ή μη. Δεν είναι μόνο τα κράτη και οι κυβερνήσεις που αναζητούν τις υπηρεσίες τους αλλά ανάμεσα στους πελάτες τους βρίσκονται ιδιωτικές πολυεθνικές εταιρίες διεθνείς οργανισμοί, μη κυβερνητικές οργανώσεις, διεθνή μέσα μαζικής ενημέρωσης και ναυτιλιακές εταιρείες. Δεν είναι λίγες οι φορές που έχουν χρησιμοποιηθεί για την προστασία διπλωματικών αποστολών, τόσο από τον ΟΗΕ όσο και από το ΝΑΤΟ ενώ ο Ερυθρός Σταυρός και τα Ηνωμένα Έθνη έχουν χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες τους για την προστασία ανθρωπιστικών αποστολών σε διάφορες περιοχές του πλανήτη. Τέλος αξίζει να σημειωθεί η συμμετοχή ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας σε ολυμπιακούς αγώνες κατά το παρελθόν (Ελλάδα 2004, Βραζιλία 2016) ενώ τα τελευταία χρόνια τις βλέπουμε να εισέρχονται και στο σωφρονιστικό σύστημα (Η.Π.Α) ορισμένων χωρών (N.Tzifakis, 2012).

Είναι προφανές ότι οι ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας προσφέρουν μία τεράστια και σύγχρονη γκάμα υπηρεσιών σε ένα ολοένα αυξανόμενο πλήθος πελατών, διευρύνοντας έτσι τον ρόλο και την δυναμική τους για τα σύγχρονα κράτη. Δραστηριοποιούνται σε ένα εύθραυστο πολεμικό περιβάλλον που σε συνδυασμό με την αυτονομία που τους παρέχει το ασαφές διεθνές νομικό πλαίσιο, τους δίνει τη δυνατότητα να παραμένουν συχνά στο απυρόβλητο και να συναγωνίζονται πλέον με τα κράτη στο μονοπώλιο άσκησης στρατιωτικής βίας.

4. Σύγχρονη πραγματικότητα

Το φαινόμενο της ιδιωτικοποίησης του πολέμου έχει εξελιχθεί στις μέρες μας σε έναν ποικιλόμορφο τομέα που περιλαμβάνει πληθώρα δραστηριοτήτων οι οποίες επηρεάζουν αντίστοιχα την δομή των κρατών όπως αυτά διαμορφώνονται στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον. Μπορεί να είναι ένα ιστορικό φαινόμενο αλλά η έκταση που έχει πάρει μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου έχει αναγκάσει αρκετούς αναλυτές να αναθεωρήσουν τα μέχρι τώρα δεδομένα και να προσεγγίσουν το υπό εξέλιξη φαινόμενο με μία πιο προσεκτική ματιά ώστε να το κατανοήσουν και να αξιολογήσουν αναλόγως τα ερωτηματικά και διλήμματα που προκύπτουν.

Οι ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας είναι πλέον εμπορικές οντότητες και παρέχουν ένα ολοκληρωμένο σύνολο στρατιωτικών υπηρεσιών ενώ διαθέτουν οργανωτικές δομές όπως τμήμα μάρκετινγκ, διοίκηση προσωπικού, τμήμα πωλήσεων εκείνα δηλαδή τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν τις σύγχρονες ιδιωτικές εταιρείες των αγορών. Τις τελευταίες δεκαετίες οι ιδιωτικοί αυτοί στρατοί είχαν έντονη παρουσία στις περισσότερες εμπόλεμες ζώνες και κάλυψαν ένα μεγάλο μέρος του έργου που παραδοσιακά επωμίζονταν οι ένοπλες δυνάμεις κάθε χώρας. Έχουν επηρεάσει την έκβαση πολλών σύγχρονων εχθροπραξιών όπως στην Κροατία, στην Αιθιοπία, στη Σιέρα Λεόνε, στην Αγκόλα και πιο πρόσφατα στο Αφγανιστάν και μετέπειτα στο Ιράκ. Η δυνατότητά τους να διαθέτουν σύγχρονα οπτικά συστήματα, υλικοτεχνική υποδομή, εκπαιδευμένους μισθοφόρους του πολέμου, τους έχει καταστήσει ως σημαντικούς δρώντες στο μέχρι πρότινος μονοπώλιο άσκησης βίας που κατείχαν τα κράτη. Το κενό ασφαλείας που κλήθηκαν να καλύψουν, τους έκανε αναγκαίους συμμάχους στην αντιμετώπιση των σύγχρονων ασύμμετρων απειλών.

Στην υπό διαμόρφωση Παγκόσμια αγορά υπηρεσιών Ασφαλείας υπάρχει έντονος ανταγωνισμός καθώς η αξία των συναλλαγών έχει εκτοξευτεί τα τελευταία χρόνια. Έτσι από την αποτίμηση του 2007 και την αξία των συναλλαγών να βρίσκεται στα 138,6% δις φτάνουμε το 2009 στα 152,5 δις, ποσό που κορυφώνεται το 2004 στα 218,4 δισεκατομμύρια.

Δραστηριοποιούνται σε πάνω από 125 χώρες σε όλο τον κόσμο και ως εμπορικές οντότητες έχουν επεκταθεί σχεδόν σε όλους τομείς της οικονομίας όπως, η ενέργεια, οι επενδύσεις, η τεχνολογία και άλλα. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα του φαινομένου αποτελεί ο πόλεμος στο Ιράκ όπου οι Η.Π.Α, παραχώρησαν 34.728 συμβάσεις σε ιδιωτικές εταιρίες από το 2003 έως τον Ιούλιο του 2011, ενώ ενδεικτικό παράδειγμα της μεγέθυνσης του φαινομένου αποτελεί το γεγονός ότι οι συμβάσεις αυτού του είδους αυξήθηκαν κατά 331% και το ύψος των συμβολαίων αυξήθηκε κατά 654%. Επιπρόσθετα σύμφωνα με τις τελευταίες μελέτες μόλις το 38% των ενόπλων που χρησιμοποίησαν οι ΗΠΑ στα θέατρα των επιχειρήσεων ήταν μέσα από τις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων (N.Tzifakis, 2012).

Στην σύγχρονη πραγματικότητα λοιπόν φαίνεται ότι τα κράτη έχουν απολέσει το αποκλειστικό προνόμιο της άσκησης στρατιωτικής βίας, με αποτέλεσμα νέοι δρώντες, εκμεταλλεόμενοι το κενό στην διαχείριση νέων αναδυόμενων κινδύνων, να αναλάβουν κυρίαρχο ρόλο. Η αδυναμία λήψης ορθολογικότερων αποφάσεων και ολοκληρωμένης διαχείρισης από τους κρατικούς-διεθνείς φορείς και θεσμούς δίνει το δικαίωμα στους σύγχρονους αυτούς στρατούς να διαμορφώνουν το πλαίσιο της σύγχρονης στρατιωτικής βιομηχανίας αντί να συμμορφώνονται με τους κανόνες δικαίου. Η στρατηγική των ιδιωτικοποιήσεων έναντι της δημόσιας περιουσίας που εφαρμόστηκε σε πολλά κράτη τις προηγούμενες δεκαετίες, φαίνεται ότι ίσχυσε και για τον πόλεμο. Η οικονομική και χρηματοπιστωτική ελίτ στα χέρια της οποίας βρίσκονται οι σύγχρονες αγορές, εκμεταλλεύτηκε την ανάγκη των μεγάλων δυτικών δημοκρατιών να μειώσουν τις στρατιωτικές τους δαπάνες (τουλάχιστον τις φανερές), να μετριάσουν τις ανησυχίες της κοινής γνώμης (ανθρώπινα θύματα) και να επιτύχουν το εθνικό τους συμφέρον, με διάφορα εργαλεία (ιδιωτικές εταιρείες ασφάλειας) χωρίς την άμεση εμπλοκή του κράτους. Με το πλεονέκτημα ότι η ροή του αίματος θα κυκλοφορεί υπόγεια για την διατήρηση των προσχημάτων (τα θύματα των ιδιωτικών εταιρειών δεν συγκαταλέγονται στις απώλειες του τακτικού στρατού) και το κόστος θα είναι διαχειρίσιμο, φτιάχτηκε μια παγκόσμια αγορά που καλύπτει την δίψα της στρατιωτικής βιομηχανίας για περισσότερα όπλα και πυρομαχικά ενώ παράλληλα εξυπηρετεί πολιτικούς σκοπούς χωρίς να αναλαμβάνει κανείς τελικά την ευθύνη.

4.1 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των ιδιωτικών εταιρειών

Οι ιδιωτικές εταιρείες ασφάλειας όπως όλες οι εταιρείες στον κλάδο τους έχουν και αυτές τα δικά τους συγκριτικά πλεονεκτήματα στην αγορά της ιδιωτικής ασφάλειας. Μιλάμε για μικρά ευέλικτα στρατιωτικά τμήματα που μπορούν να αντιμετωπίσουν σχεδόν οποιαδήποτε απειλή, σε σύντομο χρονικό διάστημα στην πληθώρα των περιπτώσεων και από οποιαδήποτε κυβέρνηση ή διεθνή οργανισμό τους ζητηθεί. Σε μία εποχή τεχνολογικής αιχμής, τα σώματα ασφαλείας αυτά διακρίνονται από εξειδικευμένη τεχνογνωσία και πολεμική εμπειρία ενώ συχνά έχουν στους κόλπους τους απόστρατους επαγγελματίες από τον στρατιωτικό χώρο. Με τα τεράστια κέρδη που έχουν αποκομίσει από τα δεκάδες πολεμικά συμβόλαια ανά τον κόσμο, έχουν πλέον τη οικονομική δυνατότητα να προμηθεύονται ότι καλύτερο παρέχει η στρατιωτική βιομηχανία σήμερα, με αποτέλεσμα να είναι πρωτοπόρες και καινοτόμες στο σύγχρονο πεδίο των μαχών. Με τη γνώση και την εμπειρία που έχουν αποκτήσει σε σχεδόν δύο δεκαετίες συμμετοχής τους σε ένοπλες συγκρούσεις σε όλο τον κόσμο έχουν αποκτήσει το χάρισμα της προσαρμοστικότητας. Απέναντι στις σύγχρονες και συνεχώς μεταβαλλόμενες νέες απειλές, οι εταιρείες αυτές εμφανίζονται ιδιαίτερα χρήσιμες σε κυβερνήσεις ή οργανισμούς που δεν θέλουν να αναλάβουν το πολιτικό και επικοινωνιακό κόστος μιας ένοπλης σύγκρουσης, που μπορεί να προκαλέσει απώλειες σε ανθρώπινες ζωές ή να οδηγήσει σε εθνικές ήττες.

Το δικαίωμα που έχουν ως ιδιωτικές εταιρείες να μεταβάλουν το διαθέσιμο προσωπικό τους και να διαχειρίζονται τους ισολογισμούς τους ως προς το συμφέρον τους, τους δίνει τη δυνατότητα να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε χαμηλό κόστος και να αποτελούν για τον εκάστοτε ενδιαφερόμενο μία φθηνή εναλλακτική λύση. Ως μισθοφόροι και εργολάβοι ιδιωτικών εταιρειών

μπορούν εύκολα να βρεθούν στο θέατρο των επιχειρήσεων χωρίς να γίνουν αντιληπτοί ώστε να προετοιμάσουν, να ερευνήσουν, ή ακόμη και να δημιουργήσουν τις συνθήκες μιας επικείμενης ένοπλης σύγκρουσης. Επίσης μπορούν να χαρακτηριστούν ως εξειδικευμένες δεξαμενές στρατιωτικού προσωπικού για την κάλυψη του κενού ασφαλείας που έχει δημιουργηθεί σε υπερδυνάμεις όπως η Αμερική που μείωσαν αισθητά τις στρατιωτικές τους δυνάμεις μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου. Τέλος κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει ότι με τις καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας που παρέχουν στους εργαζόμενους τους και τους τεράστιους τζίρους που πραγματοποιούν, συμβάλλουν στην μείωση της ανεργίας και στην μεγέθυνση των οικονομιών στις χώρες όπου διατηρούν τις έδρες τους (P.Tripodi, 2011).

Ωστόσο όλες αυτές οι ευκαιρίες που προσφέρουν στους πελάτες τους συχνά συνοδεύονται από προβληματισμούς νομικούς και ηθικούς. Είναι εταιρείες με πρωταρχικό σκοπό το κέρδος και την μεγέθυνση των δραστηριοτήτων τους, με αποτέλεσμα να κινούνται συχνά εκτός των ορίων οποιασδήποτε ηθικής δεοντολογίας δημιουργώντας έτσι ένα δίλημμα αξιοπιστίας. Η αλληλεξάρτηση που δημιουργείται ανάμεσα στις κυβερνήσεις και τις εταιρείες αυτές, οδηγεί συχνά σε καταχρήσεις εκ μέρους των εταιρειών αφού η λύση των συμβολαίων τους ή ο τερματισμός των δραστηριοτήτων τους σε περίοδο πολεμικών επιχειρήσεων, μπορεί να προκαλέσει μεγαλύτερα προβλήματα σε στρατιωτικό επίπεδο για τα ενδιαφερόμενα μέρη με αποτέλεσμα συχνά να αποφεύγεται. Παράλληλα με το νομικό καθεστώς που είναι ασαφές σχετικά με τις δράσεις, την συμπεριφορά και τις δραστηριότητές τους στη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων, ποτέ μέχρι σήμερα δεν έχουν γίνει γνωστές οι λεπτομέρειες των συμβολαίων τους, γεγονότα που τους επιτρέπουν να κινούνται στο παρασκήνιο και να μεθοδεύουν τις καταστάσεις προς όφελός τους. Εν κατακλείδι ενώ φαίνεται ότι απελευθερώνουν τα κράτη από την ευθύνη για την προστασία των πολιτών τους, ουσιαστικά με την παρουσία τους η ασφάλεια στρατιωτικοποιείται, η έννοια της σταδιακά αποσυντίθεται και η εκτελεστική εξουσία ενός κράτους εμφανίζεται πιο χρήσιμη του νομοθετικού κλάδου των κυβερνήσεων. Βρισκόμαστε σε μία εποχή όπου η τεράστια αυτή βιομηχανία των ιδιωτικών στρατών έχει φτιάξει τη δική της αγορά με ολοένα και αυξανόμενη προσφορά στρατιωτικών υπηρεσιών και ίσως έχει αποκτήσει την δυνατότητα να δημιουργεί την ζήτηση (να προΐδεάζει πολιτικές αποφάσεις, να προκαλεί μυστικά αρνητικές καταστάσεις) με ότι συνέπειες μπορεί αυτό να έχει.

4.2 Η περίπτωση της Academi

Κατά τη διάρκεια της έρευνάς μας διαπιστώσαμε πως οι ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας είναι δεκάδες και δραστηριοποιούνται σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη μας. Αυτή που ξεχώρισε όμως τόσο για τα ηθικά όσο και για τα νομικά ζητήματα που έχει προκαλέσει με την παρουσία της σε διάφορες περιοχές ανά τον κόσμο, μα πιο πολύ με την εμπλοκή της στον πόλεμο του Ιράκ, είναι η Academi. Μπορεί με το πρώτο άκουσμα πολλοί να μην την αναγνωρίσουν καθώς έχει αλλάξει την ονομασία της κατά το παρελθόν και ίσως είναι πιο γνωστή για τους περισσότερους ως Blackwater.

Η Academi είναι μία ιδιωτική αμερικάνικη εταιρεία παροχής υπηρεσιών ασφαλείας που ιδρύθηκε το 1997 από τον E. Prince και τον Al.Clark. Η εταιρεία έγινε γνωστή ως ιδιωτική εταιρεία ασφαλείας με

σκοπό την υποστήριξη και την κατάρτιση των αρχών επιβολής του νόμου (σε σώματα δικαιοσύνης και στρατιωτικής οργάνωσης) λαμβάνοντας την πρώτη σύμβαση από την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών το 2000, μετά τον βομβαρδισμό του πλοίου Uss Cole. Το 1998 η εν λόγω εταιρεία αγόρασε εγκαταστάσεις εκπαίδευσης στην βόρεια Καρολίνα οι οποίες περιβάλλονταν από έναν βάλτο με βρώμικο νερό που αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για τη μετέπειτα ονομασία της σε Blackwater. Η μονάδα εκπαίδευσης περιλάμβανε, πεδία βολής, τεχνητές λίμνες, πίστες οδήγησης ενώ βρισκόταν στα όρια της αστικής περιοχής και ήταν της τάξεως των 6.000 στρεμμάτων.

Κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Ιράκ η Academi ήταν μία από τις πολλές ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας που χρησιμοποιήθηκαν από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής για να φυλάνε αξιωματούχους, στρατιωτικές εγκαταστάσεις, να εκπαιδεύσουν τον ιρακινό στρατό και την αστυνομία, ενώ είχαν υποστηρικτικό ρόλο στις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις. Η πρώτη της επαφή στον πόλεμο του Ιράκ ήταν το καλοκαίρι του 2003 όταν για πρώτη φορά εξασφάλισε ένα συμβόλαιο των 21 εκατομμυρίων δολαρίων, για παροχή προσωπικού ασφαλείας και δύο ελικοπτέρων για τον επικεφαλής της αμερικανικής κατοχής στο Ιράκ Paul Bremer. Επιπλέον το 2004 ήταν μία από τις τρεις ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας που επιλέχθηκαν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στο Ιράκ, το Αφγανιστάν, τη Βοσνία και το Ισραήλ με σύνολο συμβάσεων που άγγιζαν τα 488 εκατομμύρια δολάρια (BLACKWATER, 2019)

Τα συμβόλαιά τους με την αμερικανική κυβέρνηση δεν αφορούσαν μόνο το εξωτερικό αλλά και το εσωτερικό των Ηνωμένων Πολιτειών, με πιο πρόσφατο αυτό του τυφώνα Κατρίνα όπου η Blackwater-Academi έστειλε μία ομάδα διάσωσης και ένα ελικόπτερο δωρεάν, για να συμμετέχουν στις έρευνες και τις προσπάθειες ανακούφισης των πληγέντων ύστερα από το φονικό πέρασμα του τυφώνα. Παράλληλα μετακίνησαν προσωπικό ασφαλείας που βρισκόταν ήδη υπό ομοσπονδιακά συμβόλαια για την προστασία κυβερνητικών κτιρίων της περιοχής χρεώνοντας την αμερικανική κυβέρνηση με 240 χιλιάδες δολάρια ημερησίως.

Την άνοιξη του 2006 η Academi ήταν η μία από τις τρεις εταιρείες που κέρδισαν συμβόλαια για την παροχή διπλωματικής ασφάλειας στο Ιράκ, με ένα από αυτά να περιλαμβάνει την προστασία της αμερικανικής πρεσβείας. Την ίδια χρονιά η εταιρεία αποφασίζει να επεκταθεί και να αγοράσει ένα ακόμα εκπαιδευτικό κέντρο στο Mount Carroll του Ιλινόις, δυτικά από το Σικάγο, το οποίο ονομάστηκε κέντρο εκπαίδευσης στρατιωτικού τύπου. Η εταιρεία συνεχίζει να συνεργάζεται και να λειτουργεί με τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου σε όλη την Αμερική αλλά η προσπάθεια της να χτίσει μία καινούργια εγκατάσταση κοντά στο Σαν Ντιέγκο δεν θα στεφθεί με επιτυχία εξαιτίας των πολλών αντιδράσεων του τοπικού πληθυσμού αλλά και της Κυβέρνησης, με αιτία τα σκάνδαλα που είχαν παρατηρηθεί στο Ιράκ. Ήταν η περίοδος όπου η Academi μπήκε στο στόχαστρο των μέσων μαζικής ενημέρωσης και θορύβησε την κοινή γνώμη στην Αμερική, καθώς το 2004 στο πρώτο περιστατικό που έγινε γνωστό, τέσσερις μισθοφόροι της εταιρείας δέχθηκαν ένοπλη επίθεση έξω από την πόλη της Fallujah με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους. Στην δικαστική διαμάχη που ακολούθησε για την αποζημίωση των συγγενών των θυμάτων η Academi υπερασπίστηκε τις ενέργειές της και αρνήθηκε τις αποζημιώσεις, στηριζόμενη στο γεγονός ότι οι υπηρεσίες που προσφέρει υπάγονται στις

εσωτερικές υποθέσεις του στρατού των Ηνωμένων Πολιτειών και ως εκ τούτου βρίσκονται υπό την ίδια ασυλία (N.Tzifakis, 2012).

Το γεγονός όμως που σημάδεψε για πάντα τόσο τον πόλεμο στο Ιράκ όσο και τη συμμετοχή των ιδιωτικών εταιρειών σε αυτόν, ήταν η σφαγή της πλατείας Nisur. Εκεί στις 16 Σεπτεμβρίου 2007 ένοπλο προσωπικό της Academi φέρεται να σκότωσε 17 ανθρώπους και να τραυμάτισε άλλους 20 κατά την διάρκεια προστασίας νηοπομπής που μετέφερε επίσημους και διπλωμάτες στο κέντρο της Βαγδάτης. Το αιματηρό αυτό γεγονός στάθηκε αφορμή να ανοίξει μία μεγάλη συζήτηση στις Ηνωμένες Πολιτείες για το νομικό πλαίσιο στο οποίο θα έπρεπε να υπάγονταν οι μισθοφόροι, οι εργολάβοι και οι ιδιωτικές εταιρείες καθώς σύμφωνα με τον αμερικανικό στρατιωτικό ποινικό κώδικα, αν οι ίδιες πράξεις είχαν γίνει από αμερικανούς στρατιώτες τότε η δίωξή τους θα ήταν σίγουρη (Times, 2007).

Σύντομα το γεγονός αυτό πήρε μεγάλες διαστάσεις στο εσωτερικό των Ηνωμένων Πολιτειών με αποτέλεσμα τη σύσταση επιτροπής για τη διαλεύκανση της υπόθεσης από το αμερικανικό κογκρέσο. Το πόρισμα του στρατού για το γεγονός αυτό ήταν πως όλες οι ανθρωποκτονίες χαρακτηρίστηκαν αδικαιολόγητες ενώ σε αυτό του FBI οι 14 από τις 17. Αξίζει να σημειωθεί ότι από τις 31 Δεκεμβρίου του 2009 ο Ricardo Urbina (ομοσπονδιακός δικαστής) αποδέχτηκε τους ισχυρισμούς των υπόπτων της Academi και απέσυρε τις κατηγορίες που τους βάρυναν. Παρότι το ζήτημα αυτό παραμένει ανοιχτό στα δικαστήρια του Ιράκ, στην Αμερική η διαδικασία βρίσκεται σε δεύτερο βαθμό, δεν έχει ολοκληρωθεί και υπόπτως έχει παραμείνει σε χαμηλούς τόνους. Επιπρόσθετα το Ιράκ δεν δέχεται πλέον την εν λόγω εταιρεία στο έδαφος του, κατηγόρησε τις πρακτικές της Αμερικής και αποφάσισε ότι πλέον παρόμοιες εταιρείες στην επικράτεια του θα υπάγονται στον κοινό ποινικό κώδικα ενώ παράλληλα τα δικαστήρια έκριναν τους κατηγορούμενους ως ενόχους (aljazeera, 2009).

Πολλά γεγονότα συνέβησαν κατά την αποστολή των ιδιωτικών εταιρειών στους σύγχρονους πολέμους, αυτός όμως που προκάλεσε το εθνικό και διεθνές ενδιαφέρον, ήταν αυτός του Ιράκ εξαιτίας του μεγάλου αριθμού ιδιωτικών στρατιωτικών δυνάμεων που χρησιμοποιήθηκαν αλλά και των ζητημάτων πολιτικής νομιμοποίησης, υπάρχουσας νομοθεσίας και εποπτείας που προέκυψαν. Για πρώτη φορά μπήκαν στη συζήτηση ερωτήματα σχετικά με το αν οι συμβαλλόμενοι βοήθησαν ή τελικά έβλαψαν την αποστολή των ΗΠΑ στο Ιράκ και εάν πρέπει τελικά οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής να βασίζονται σε ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας για την διεκπεραίωση των πολέμων τους. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις πυροβολισμών και κατάχρησης εξουσίας από μισθοφόρους που εξυπηρετούσαν συμβόλαια των Ηνωμένων Πολιτειών ,αλλά η σφαγή στην πλατεία Nisour και τα πολλαπλά περιστατικά με πρωταγωνιστές εργολάβους της Academi ήταν η αφορμή για να ανοίξει μία μεγάλη συζήτηση γύρω από την ιδιωτικοποίηση του πολέμου και μία ακόμη αιτία για την ένταξη της στην μελέτη περίπτωσης που πραγματοποιούμε.

5. Η έννοια της ασφάλειας

Η έννοια της ασφάλειας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια από τις πιο βασικές έννοιες των διεθνών σχέσεων αφού βρίσκεται στην καρδιά όλων των υπό συζήτηση θεωριών, τόσο από πλευράς αναλύσεως, όσο και από πλευράς πρακτικότητας. Είναι επόμενο λοιπόν να πιστέψει κανείς ότι έχει αναλυθεί σε βάθος και έχει καταγραφεί με πάμπολλους τρόπους η ερμηνεία της, αντίληψη λανθασμένη όμως, γιατί όπως προκύπτει από την βιβλιογραφική ανασκόπηση, η έννοια της ασφάλειας ήταν για πολλά χρόνια ασαφής, αρκετά ευέλικτη και παραμελημένη μέχρι την δεκαετία του 1980. Έτσι το 1991 ο Barry Buzan την χαρακτήρισε ως «υποαναπτυγμένη έννοια» και χρησιμοποίησε πέντε πιθανές εξηγήσεις:

- I. Υπάρχει μια εγγενής δυσκολία με τον ορισμό της ασφάλειας που αποθαρρύνει πολλούς μελετητές
- II. Υπάρχουν αρκετές ομοιότητες με την έννοια της ισχύος, γεγονός που δυσκολεύει τον σαφή ορισμό της
- III. Υπάρχουν πολλοί μελετητές που ασκούν κριτική στην ρεαλιστική θεωρία με αποτέλεσμα να μην ενδιαφέρονται επαρκώς για την έννοια της ασφάλειας
- IV. Πολλοί ακαδημαϊκοί που είναι ειδικοί σε θέματα ασφαλείας είναι τόσο απασχολημένοι με τις εξελίξεις στην τεχνολογία και την πολιτική που δεν αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στην μελέτη της έννοιας της ασφάλειας
- V. Οι διαμορφωτές και λήπτες των αποφάσεων ίσως βολεύονται από την ασάφεια και την ευελιξία της έννοιας «εθνική ασφάλεια» (B.Buzan, 1991).

Μέχρι και την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου τόσο η πολιτική των κρατών όσο και η διεθνής βιβλιογραφία είχαν επικεντρωθεί στην έννοια της εθνικής ασφάλειας και στην στρατιωτική διάσταση και σχέση της με την ισχύ. Στην μετέπειτα περίοδο και μέχρι τις μέρες μας η ασφάλεια έχει αποκτήσει ένα πολυδιάστατο χαρακτήρα και όπως διακρίνει ο B.Buzan χωρίζεται σε πέντε κατηγορίες:

- I. Την πολιτική με αναφορά στα συστήματα διακυβέρνησης, την ιδεολογία, την οργανωτική σταθερότητα και την νομιμοποίηση
- II. Την στρατιωτική με αναφορά στις αλληλεπιδράσεις των στρατιωτικών ικανοτήτων και τις αντιλήψεις των κρατών για τις προθέσεις αλλήλων
- III. Την οικονομική με αναφορά στην χρηματοδότηση και την πρόσβαση στις αγορές και τους πόρους
- IV. Την κοινωνική με αναφορά στην βιωσιμότητα, την εξέλιξη, την γλώσσα, την θρησκεία, την εθνική ταυτότητα, την κουλτούρα και τα έθιμα

- V. Την περιβαλλοντική με αναφορά στην διατήρηση της πλανητικής βιόσφαιρας ως το κυρίαρχο σύστημα από το οποίο εξαρτώνται τα ανθρώπινα εγχειρήματα (B.Buzan, 1991).

Όλες αυτές οι διαστάσεις της ασφάλειας δεν λειτουργούν μεμονωμένα αντίθετα αλληλεπιδρούν μεταξύ τους με πολύπλοκους και αντιθετικούς τρόπους, δυσχεραίνοντας έτσι το έργο των ηγετών που επιθυμούν την ασφάλεια σε όλες τις διαστάσεις της. Η μεταβολή της δομής του διεθνούς συστήματος, η πολυπλοκότητα και η αύξηση των απειλών, οι ανακατατάξεις ισχύος στην διεθνή σκακιέρα και η αστάθεια του σημερινού κόσμου, οδήγησαν την επιστημονική κοινότητα σε συναίνεση, με αποτέλεσμα η πλειοψηφία της να αποδέχεται ως έννοια της ασφάλειας την ελευθερία από απειλές προς κύριες αξίες, τόσο μεμονωμένων ομάδων, όσο και ατόμων. Ενδεικτικά ο ορισμός που δίνει ο B. Buzan: «Στην περίπτωση της ασφάλειας η συζήτηση αφορά την επιδίωξη της ελευθερίας από την απειλή. Όταν αυτή η συζήτηση είναι μέσα στα πλαίσια του διεθνούς συστήματος, η ασφάλεια αφορά την ικανότητα των κρατών και των κοινωνιών να διατηρήσουν την ανεξάρτητη ταυτότητά τους και τη λειτουργική ακεραιότητά τους» (B.Buzan, 1991).

Υπάρχουν μία σειρά από νομικά και ηθικά ζητήματα που προκύπτουν από την εκτεταμένη και πολύπλοκη δραστηριοποίηση των ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας. Πέραν του νομικού κενού και της ασάφειας που διέπει τόσο το εννοιολογικό τους περιεχόμενο όσο και τις δραστηριότητές τους, προκύπτει ένα μεγαλύτερο δίλημμα από την χρήση τους που αφορά την δημοκρατία και την λειτουργία της.

Τίθενται ερωτήματα λοιπόν σχετικά με το βαθμό πολιτικής νομιμοποίησης και διαφάνειας των κυβερνήσεων που χρησιμοποιούν ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας, ως προέκταση του κρατικού τους μηχανισμού και της ασκούμενης εξωτερικής πολιτικής τους. Η ραγδαία ιδιωτικοποίηση του πολέμου φαίνεται ότι έχει καταργήσει πλέον το μονοπώλιο άσκησης βίας από τα σύγχρονα κράτη. Έχει δημιουργήσει τη δική της σύγχρονη αγορά πολέμου, γεγονός που εγείρει ερωτήματα σχετικά με το πώς μπορεί να ελεγχθεί αυτή η κατάσταση και που μπορεί να οδηγήσει τόσο τα κράτη όσο και τις σύγχρονες κοινωνίες. Είναι δύσκολο αλλά όχι αδύνατο τα σύγχρονα κράτη να θέσουν πλαίσια και να ορίσουν διαδικασίες, σύμφωνα με τις οποίες θα λειτουργούν οι ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας. Αντιλαμβανόμαστε ότι είναι ένα σύγχρονο φαινόμενο που βρίσκεται σε εξέλιξη αλλά πιστεύουμε ότι έχουν ωριμάσει όλες εκείνες οι συνθήκες που καθιστούν αναγκαία τη διαχείριση του φαινομένου, σε πρότερο χρόνο ως προληπτική γραμμή αντί να βρεθούμε αντιμέτωποι με την ανάγκη επίλυσης ενός μεγαλύτερου προβλήματος της διεθνούς ασφάλειας που μπορεί να προκύψει.

6. Διαχείριση κινδύνων στην περίπτωση της Academi

Η διαχείριση κινδύνων με πολύ απλά λόγια είναι ένας τρόπος για να αποκτήσεις εξουσία πάνω σε γεγονότα που μπορεί να προκύψουν είτε άμεσα είτε στο μέλλον και να αλλάξουν τα μέχρι τότε δεδομένα. Δεν αφορά αποκλειστικά απειλές και κινδύνους αλλά και ευκαιρίες ή προοπτικές που μπορεί να προκύψουν από τη σωστή διαχείριση των κινδύνων. Με την μέθοδο αυτή αναλαμβάνουμε δράση προκειμένου να μεταβάλουμε τις πιθανότητες εκδήλωσης μιας κακής έκβασης μειώνοντας τις. Πρακτικά δεν προσπαθούμε να εξαλείψουμε τον κίνδυνο γιατί απλά δεν γίνεται, αντίθετα προσπαθούμε να μειώσουμε την αβεβαιότητα και να σχεδιάσουμε προκαταβολικά ένα πλαίσιο στρατηγικής και αποφάσεων που θα μας βοηθήσει ώστε να ζημιωθούμε το δυνατόν λιγότερο.

Η διαχείριση κινδύνων είναι μία κυκλική και συνεχής διαδικασία που απαιτεί συστηματική εφαρμογή των πολιτικών, διαδικασιών και πρακτικών στο σύνολό της. Κλειδιά για την επιτυχία της διαδικασίας είναι η μεθοδική προσέγγιση των κινδύνων που περιβάλλουν τις δραστηριότητες του οργανισμού που εξετάζουμε. Η σωστή αναγνώριση και ο χειρισμός των κινδύνων που μπορεί να προκύψουν πρέπει να ακολουθείτε από συνεχή παρακολούθηση και επικοινωνία. Η διαχείριση κινδύνων πρέπει να είναι ενσωματωμένη στην κουλτούρα του υπό μελέτη οργανισμού-εταιρείας και να συνδυάζεται με μία αποτελεσματική πολιτική, μέσα σε ένα λειτουργικό πρόγραμμα υπεύθυνης διοίκησης. Πρέπει να μεταφράζεται η στρατηγική σε επιχειρησιακούς και τακτικούς στόχους καθορίζοντας τις ευθύνες σε κάθε επίπεδο, ενώ μετρώντας την επίδοση και αποτελεσματικότητα του σχεδίου προωθείται η λειτουργική αποδοτικότητα του οργανισμού σε όλα τα επίπεδα.

Το σκεπτικό της επιλογής του ISO 31000 ως εργαλείο διαχείρισης των κινδύνων είναι ότι προορίζεται για εφαρμογή εντός υφιστάμενων συστημάτων διοίκησης, χωρίς να χρειάζεται πιστοποίηση. Σκοπός της ανάλυσης μας δεν είναι να αλλάξουμε την διοικητική δομή ή τις κατευθυντήριες γραμμές του οργανισμού αλλά να προκαλέσουμε ευαισθητοποίηση και να δημιουργήσουμε μία κουλτούρα πάνω σε ζητήματα που ενέχουν κινδύνους, όπως η χρήση ιδιωτικών εταιρειών για την παροχή ενός αγαθού όπως η ασφάλεια. Τα πρότυπα αυτού του είδους καθορίζουν τις προδιαγραφές για μία πιο αποτελεσματική διαχείριση ειδικών αντικειμένων διοίκησης (μεγιστοποίηση της ασφάλειας) και παρότι έχουν αυτόνομο χαρακτήρα, μπορούν να συνδυαστούν με άλλα πρότυπα συστήματα διοίκησης είτε ήδη εφαρμοσμένα, είτε αν κριθούν αναγκαία στην συνέχεια. Θεωρούμε πως όταν ένας οργανισμός (Υπουργείο Άμυνας, Homeland security, Συμβούλιο ασφαλείας) χρησιμοποιεί ιδιωτικές εταιρείες για την παροχή υπηρεσιών που είναι υπό την αρμοδιότητα του, τότε αναπόφευκτα αποτελούν και μέρος της διοικητικής του δομής (Μέθοδοι Διοίκησης) και επηρεάζουν - επηρεάζονται τόσο από το εσωτερικό, όσο και το εξωτερικό του περιβάλλον. Για τον λόγο αυτό θα χρησιμοποιήσουμε την S.W.O.T analysis για να προσδιορίσουμε τους κινδύνους (κίνδυνοι που μπορεί

να προκύψουν ως απειλές) ως τεχνική αντίληψης του στρατηγικού περιβάλλοντος, ενώ θα αποτελέσει οδηγός στην διαμόρφωση του πλαισίου βάσει του οποίου θα προσεγγίσουμε την διαχείριση των κινδύνων. Το πλαίσιο αυτό απαιτεί δέσμευση και αφοσίωση για την επιτυχία του, δηλαδή προθέσεις και κατευθύνσεις σχετικά με την διαχείριση των κινδύνων, ένα προϊόν πολιτικής διαχείρισης (διοικητικής μέριμνας) που δεν είναι στην αρμοδιότητα μας. Εμείς θεωρούμε δεδομένη την πολιτική απόφαση χρήσης ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας, κρατάμε την μεγάλη εικόνα και θα διαχειριστούμε τους κινδύνους με γνώμονα την μεγιστοποίηση του αισθήματος ασφαλείας και την μείωση των πιθανοτήτων να συμβούν κακές εκβάσεις από την χρήση τους.

6.1 S.W.O.T analysis

Θα χρησιμοποιήσουμε την προσέγγιση της S.W.O.T Analysis με σκοπό να προσδιορίσουμε τους παράγοντες εκείνους που δημιουργούν κινδύνους. Είναι μία τεχνική προγραμματισμού που αξιολογεί τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα ενός οργανισμού - εταιρείας σε συνδυασμό με τις ευκαιρίες και τις απειλές που μπορεί να προκύψουν κατά την λειτουργία του. Χαρακτηρίζεται ως μία δυναμική και συνεχής μέθοδος, με διαρκή επαναξιολόγηση και παρακολούθηση των δεδομένων, που αφορούν τόσο το εσωτερικό όσο και το εξωτερικό περιβάλλον του υπό εξέταση οργανισμού. Είναι η μέθοδος ανάλυσης – κατηγοριοποίησης των ευρημάτων της έρευνας που προηγήθηκε στο πρώτο μέρος, ένα είδος ερωτηματολογίου που αντλεί τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ιδιωτικών εταιρειών (όπως η Academi) και καταγράφονται εδώ συνοπτικά.

Εσωτερικό περιβάλλον

Τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα αφορούν το εσωτερικό περιβάλλον γιατί προκύπτουν από ίδιους πόρους και περιλαμβάνουν τις ικανότητες του προσωπικού, τις ιδιότητες της εταιρείας, τα χαρακτηριστικά της επιχείρησης, την τεχνογνωσία καθώς και την χρηματοοικονομική ικανότητα της.

Πλεονεκτήματα:

- i. Εξειδίκευση: Εταιρείες όπως η Academi έχουν αποκτήσει εμπειρία σε θέματα παροχής ασφάλειας τόσο από τα δεκάδες συμβόλαια που έχουν αναλάβει στο παρελθόν, όσο και από το εκπαιδευμένο επαγγελματικό προσωπικό που προσλαμβάνουν συνήθως από τις τάξεις του τακτικού στρατού.
- ii. Προσαρμοστικότητα: Είναι μικροί ευέλικτοι στρατοί που μπορούν να προσαρμοστούν σε πάμπολλες συνθήκες.
- iii. Χαμηλό κόστος: Ως ιδιωτικές εταιρείες μπορούν να μεταβάλλουν τους ισολογισμούς τους και το διαθέσιμο προσωπικό τους, ώστε να προσφέρουν υπηρεσίες χαμηλότερου κόστους.

Μειονεκτήματα:

(Θα παρουσιαστούν αναλυτικότερα στην διαδικασία της -Αναγνώρισης - του ISO 31000)

- i. Νομικό πλαίσιο
- ii. Περιπτώσεις βίας
- iii. Διασπάθιση χρημάτων
- iv. Κοινή γνώμη

Εξωτερικό περιβάλλον

Εδώ ανήκουν οι ευκαιρίες και οι απειλές καθώς αντανakλούν μεταβλητές του εξωτερικού περιβάλλοντος τις όποιες οι οργανισμοί πρέπει να εντοπίσουν ώστε να προσαρμοστούν, όπως για παράδειγμα ο ανταγωνισμός, το νομικό πλαίσιο και γενικότερα παράγοντες της αγοράς στην οποία δραστηριοποιούνται.

Ευκαιρίες:

- i. Διεθνής αναρχία, διεθνές σύστημα : Δεν υπάρχει μια διεθνής ρυθμιστική αρχή που να ελέγχει την χρήση και αποτελεσματικότητα τους, οπότε μπορούν να δράσουν κατά το δοκούν.
- ii. Αποτυχημένα κράτη, αδύναμα κράτη: Κράτη που αδυνατούν να ελέγξουν την γεωγραφική τους επικράτεια, να παρέχουν δημόσιες υπηρεσίες και ασφάλεια στους πολίτες τους προσλαμβάνουν ιδιωτικές εταιρείες ή ζητούν βοήθεια από άλλα κράτη με ανάλογες εταιρείες.
- iii. Τεχνολογία: Η οικονομική ευρωστία των εταιρειών αυτών τους δίνει την δυνατότητα να κατέχουν τα πιο σύγχρονα τεχνολογικά μέσα.
- iv. Εμπόριο: Είναι εμπορικές οντότητες που δραστηριοποιούνται σε πολλούς τομείς της οικονομίας, συμβάλλουν σημαντικά στην μείωση της ανεργίας και στην εξωστρέφεια του εμπορίου καθώς δραστηριοποιούνται σε πολλές χώρες.

Απειλές:

(Θα παρουσιαστούν αναλυτικότερα στην διαδικασία της -Αναγνώρισης - του ISO 31000)

- i. Ασύμμετρες απειλές
- ii. Διεθνείς Σχέσεις
- iii. Ανταγωνισμός
- iv. Ευαίσθητες πληροφορίες

Πίνακας 1. S.W.O.T Analysis

<p><u>ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</u> ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΟΣΤΟΣ</p>	<p><u>ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</u> ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΒΙΑΣ ΔΙΑΣΠΑΘΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ</p>
<p><u>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</u> ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΑ ΚΡΑΤΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΕΜΠΟΡΙΟ</p>	<p><u>ΑΠΕΙΛΕΣ</u> ΑΣΥΜΜΕΤΡΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ</p>

Στην συνέχεια θα χρησιμοποιήσουμε την διαδικασία διαχείρισης κινδύνων που προτείνει το ISO 31.000 το οποίο θα μας καθοδηγήσει με το πλαίσιο και τα στάδια του στη διεξαγωγή μίας ολοκληρωμένης διαχείρισης κινδύνων.

6.2 ISO 31000

Το ISO 31000 παρέχει όλες εκείνες τις κατευθυντήριες γραμμές αλλά και το πλαίσιο βάσει του οποίου γίνεται η διαδικασία διαχείρισης των κινδύνων. Δεν είναι προϊόν πιστοποίησης αλλά παρέχει οδηγίες για προγράμματα εσωτερικού ή εξωτερικού ελέγχου και ουσιαστικά μας προσφέρει μία πρακτική διαχείριση κινδύνων από ένα διεθνώς αναγνωρισμένο σημείο αναφοράς με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση και διακυβέρνηση των κινδύνων.

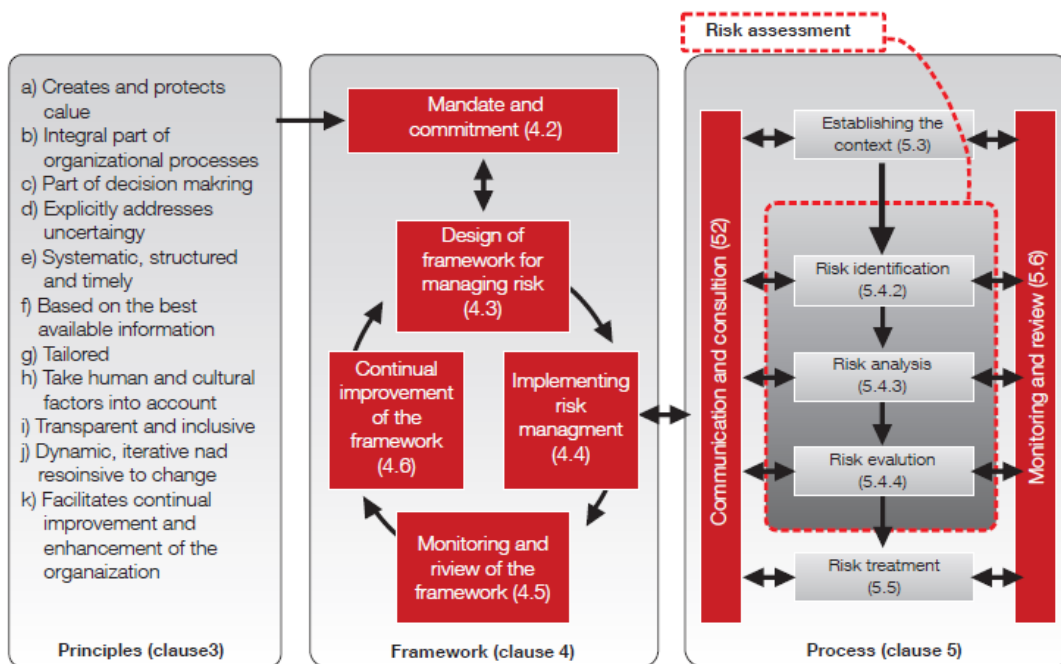
Είναι μία συνεχής διαδικασία με συγκεκριμένα βήματα όπως:

- i. Προσδιορισμός- σχεδιασμός (design of framework) δηλαδή πώς θα δομηθεί η διαχείριση
- ii. Εφαρμογή (implement risk management) της δομής με σκοπό την εκτίμηση των κινδύνων
- iii. Ανασκόπηση και παρακολούθηση της δομής(monitor and review framework) για τυχόν αποκλίσεις και περαιτέρω ανάλυση
- iv. Βελτίωση της δομής (improve framework) αν προκύψει από το προηγούμενο στάδιο.

Η διαδικασία που προτείνει το ISO 31000 έχει πέντε Βασικά στάδια:

- i. *Προσδιορισμός ζητούμενου: (establish context):* προσδιορίζουμε την αλληλεπίδραση των κινδύνων με τους στόχους του οργανισμού, καθορίζεται η διαδικασία διαχείρισης και θέτουμε τα κριτήρια των κινδύνων.
- ii. *Αναγνώριση κινδύνων: (risk identification):* Αναφέρουμε τις πηγές, τη φύση των κινδύνων και τους καταγράφουμε.
- iii. *Ανάλυση κινδύνων: (risk analysis):* προσδιορίζουμε και κατανοούμε την σημαντικότητα των κινδύνων και στη συνέχεια τους εντάσσουμε σε μήτρα κινδύνων.
- iv. *Εκτίμηση κινδύνων: (risk evaluation):* προσδιορίζουμε τους κινδύνους που απαιτούν χειρισμούς εκ μέρους του οργανισμού
- v. *Χειρισμός κινδύνων: (risk treatment):* καταγράφουμε το είδος του χειρισμού που θα ακολουθήσουμε-προτείνουμε.

Πίνακας 2. ISO 31000

Προσδιορισμός

Ο προσδιορισμός αναφέρεται στις αλληλεπιδράσεις κινδύνων και στόχων – σκοπών του οργανισμού αναφορικά με το εσωτερικό και εξωτερικό του περιβάλλον και εδώ θεσπίζονται τα κριτήρια των κινδύνων, όπως τα αίτια και οι επιπτώσεις των κινδύνων, τα είδη τους, οι τρόποι μέτρησης, ο χρονικός ορίζοντας των επιπτώσεων καθώς και τα επίπεδα ανοχής - αποδοχής των κινδύνων. Σε αυτό το στάδιο θα χρησιμοποιήσουμε τα ευρήματα της S.W.O.T analysis με σκοπό την προσαρμογή τους στο υπό διαμόρφωση πλαίσιο. Τα συμβόλαια και οι λεπτομέρειες των πολιτικών επιλογών (κριτήρια) δεν ήταν ποτέ διαθέσιμα οπότε καλούμαστε να χρησιμοποιήσουμε τα υπάρχοντα δεδομένα, δηλαδή τα ευρήματα της ποιοτικής ανάλυσης που προηγήθηκε. Σκοπός μας να καλύψουμε το εύρος των εργασιών των ιδιωτικών εταιρειών και να επικεντρωθούμε στην διαχείριση των κινδύνων που απορρέουν από αυτές, επιφέρουν αβεβαιότητα και θέτουν σε κίνδυνο την παρεχόμενη ασφάλεια.

Αναγνώριση

Καταγραφή και περιγραφή του κινδύνου:

Στο εσωτερικό περιβάλλον βρίσκονται μειονεκτήματα όπως

- i. *Περιπτώσεις βίας:* Η Academi έχει κατηγορηθεί για περιπτώσεις κατάχρησης εξουσίας, με κυρίαρχη περίπτωση τον θάνατο 17 ιρακινών πολιτών στην πλατεία Nisour της Βαγδάτης στις 16 Σεπτεμβρίου 2007 (https://en.wikipedia.org/wiki/Nisour_Square_massacre)
- ii. *Κοινή γνώμη:* Ύστερα από το περιστατικό στην πλατεία Nisour στο Ιράκ, υπήρξαν έντονες κοινωνικές αντιδράσεις σχετικά με τη χρήση εκτεταμένης βίας και καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την Academi και η βασική αιτία που άνοιξε την συζήτηση περί πολιτικής νομιμοποίησης και αξιοπιστίας των εν λόγω εταιρειών.
- iii. *Νομικό πλαίσιο:* Μετά τα γεγονότα αυτά ακολούθησε έκθεση παραδοχής της επιτροπής του κογκρέσου των Η.Π.Α σχετικά με το τεράστιο κενό στη νομοθεσία που αφορά τις ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας (<https://oversight.house.gov/legislation/hearings/hearing-on-private-security-contracting-in-iraq-and-afghanistan-0>)
- iv. *Διασπάθιση χρημάτων (Πραγματικό κόστος):* Δεν γνωρίζουμε αν έχουν γίνει αναλύσεις κόστους-οφέλους, γνωρίζουμε όμως αρκετές περιπτώσεις οικονομικών ατασθαλιών από την πλευρά της Academi, όπως ότι σπατάλησαν περίπου 160 με 204 εκατομμύρια δολάρια (μαζί με άλλες 3 εταιρείες) περισσότερα καύσιμα από ότι αναμενόταν και ακόμη 893 περιπτώσεις παραπτωμάτων που ανέρχονται συνολικά σε περισσότερα από 40 δισεκατομμύρια δολάρια (N.Tzifakis, 2012).

Στο εξωτερικό περιβάλλον

- i. *Διεθνείς Σχέσεις: Χαρακτηριστικό παράδειγμα η αποπομπή της Academi από το Ιράκ λόγω των γεγονότων που προαναφέραμε και η έλλειψη εμπιστοσύνης πλέον προς την Αμερική από το Ιράκ (<https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2009/01/2009129103918814445.html>).*
- ii. *Ασύμμετρες απειλές: Η Αμερική μετά την επίθεση στους δίδυμους πύργους έχει θέσει ως πρωταρχικό εχθρό για την ασφάλεια της την τρομοκρατία. Επιπλέον μισθοφόροι και ιδιωτικές εταιρείες στο εξωτερικό γίνονται συχνά στόχοι τρομοκρατικών οργανώσεων ενώ δεν λείπουν περιστατικά όπου οι ιδιωτικές εταιρείες δημιουργούν ή υπερεκτιμούν κινδύνους προς όφελος τους (<https://www.e-ir.info/2011/09/14/outsourcing-the-war-on-terror-the-use-of-private-military-and-security-companies-after-911/>).*
- iii. *Ανταγωνισμός: Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις εταιρείες του είδους είναι προφανής αλλά επηρεάζει και την εγχώρια στρατιωτική αγορά καθώς προσλαμβάνει προσωπικό από το δυναμικό του τακτικού στρατού (<https://www.api.org/oil-and-natural-gas/energy-primers/energy-works-for-america>).*
- iv. *Ευαίσθητες πληροφορίες: Υπήρξε περίπτωση εταιρείας (αφορά την εταιρεία Airscan αλλά ο κίνδυνος είναι σημαντικός και δεν πρέπει να αγνοηθεί) που χρησιμοποίησε κρυπτογραφημένα τηλεοπτικά φιλμ από το 2001 έως το 2002 για να μεταδίδει στρατιωτικές πληροφορίες των Η.Π.Α στο Κοσσυφοπέδιο (N.Tzifakis, 2012).*

Ανάλυση

Σε αυτό το στάδιο θα καθορίσουμε τα χαρακτηριστικά των κινδύνων, όπως η πιθανότητα εκδήλωσης τους βάσει της ιστορικής αναδρομής μέχρι τώρα και σε συνδυασμό τον αντίκτυπο (πιθανότητα X αντίκτυπος = έκθεση στον κίνδυνο) που έχουν, θα προκύψει η έκθεσή μας στον κίνδυνο (International Organization for Standardization, 2009)

Σύμφωνα με το ISO 31000 η έκθεση- σοβαρότητα του κινδύνου προκύπτει από την πιθανότητα εμφάνισης επί τον αντίκτυπο που έχει. Θα χρησιμοποιήσουμε δύο κλίμακες μία για τον αντίκτυπο και μία για την πιθανότητα.

Για την πιθανότητα έχουμε

- i. χαμηλή: Ελάχιστες γνωστές περιπτώσεις όπως η διαρροή **ευαίσθητων πληροφοριών** που έχει αποκαλυφθεί μόλις μία φορά.
- ii. μέτρια: έχει παρατηρηθεί να συμβαίνει με μέτρια συχνότητα όπως οι **περιπτώσεις βίας** που είναι αρκετές αλλά σε σχέση με το εύρος των επιχειρήσεων δεν τις τοποθετούμε ψηλότερα. Η **κοινή γνώμη** τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να αντιδρά σπασμωδικά αλλά πέρα από περιπτώσεις θανάτων (κυρίως σχετικά με την ατιμωρησία) δεν είναι τόσο έντονοι οι αντιδράσεις. Επίσης οι **Διεθνείς σχέσεις** πλήττονται (Ιράκ) αλλά δεν είναι τόσο συχνό.

- iii. υψηλή: έχει παρατηρηθεί να συμβαίνει συχνά όπως το πλήθος των **ασύμμετρων απειλών** που προκύπτουν από παντού. Η **διασπάθιση χρημάτων** που όπως είδαμε αριθμεί 893 υποθέσεις και κρίνονται πολλές. Ο **ανταγωνισμός** ανάμεσα στις εν λόγω εταιρείες συνεχώς αυξάνεται και όσο κλιμακώνεται το φαινόμενο, τόσο περισσότερο προσωπικό θα χρειάζεται.
- iv. πολύ υψηλή: αναμένεται να προκύψει μπορεί και επαναλαμβανόμενα, όπως το **Νομικό πλαίσιο** που αφορά σχεδόν το σύνολο των μειονεκτημάτων και απειλών, αφού αν επιβεβαιωθούν θα προκύψουν πολλαπλά ζητήματα νομιμοποίησης.

Για τον αντίκτυπο έχουμε:

- i. μικρός: οι επιπτώσεις είναι μικρές έως μηδενικές -
- ii. μέτριος: οι επιπτώσεις είναι διαχειρίσιμες -
- iii. μεγάλος: οι επιπτώσεις είναι σοβαρές όταν δημιουργούν αρνητικές καταστάσεις ανάμεσα σε κράτη και οι συνέπειες μπορεί να είναι απρόσμενα ισχυρές (**Διεθνείς σχέσεις**) ή η **κοινή γνώμη** χάνει την εμπιστοσύνη της απέναντι στους θεσμοθετημένους φορείς. Η **διασπάθιση χρημάτων** αποτελεί σοβαρό εμπόδιο αξιοπιστίας και ο εκτεταμένος **ανταγωνισμός** των εταιρειών θέτει σοβαρά σε κίνδυνο την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών (η ασφάλεια στον βωμό του κέρδους)
- iv. πολύ μεγάλος: οι επιπτώσεις είναι καταστροφικές όταν το **Νομικό πλαίσιο** δεν είναι επαρκές και δημιουργεί το αίσθημα ατιμωρησίας , όπως και σε **περιπτώσεις βίας** που αναιρούν την έννοια της ασφάλειας και πως αυτή επιτυγχάνεται. Τέλος η διαρροή **ευαίσθητων πληροφοριών** μπορεί να προκαλέσει σημαντικό πλήγμα στην εθνική ασφάλεια, όπως και οι **ασύμμετρες απειλές** που κατά το παρελθόν έχουν επιφέρει σημαντικά πλήγματα (9/11).

Ακολουθεί η συνολική εκτίμηση τους και η τοποθέτησή τους σε μήτρα κινδύνου

Πίνακας 3. Εκτίμηση

ΑΡΙΘΜΟΣ	ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ	ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ	ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ
01	ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	4	4	16
02	ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΒΙΑΣ	2	4	8
03	ΔΙΑΣΠΑΘΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ	3	3	9
04	ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ	2	3	6
05	ΑΣΥΜΜΕΤΡΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ	3	4	12
06	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	2	3	6
07	ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	3	3	9
08	ΕΥΑΙΣΘΗΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	1	4	4

Πίνακας 4. Απεικόνιση σε Μήτρα κινδύνων

ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ			
	ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ	ΥΨΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗ
ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΟΣ				01
ΥΨΗΛΟΣ			03 , 07	05
ΜΕΤΡΙΟΣ			04 , 06	02
ΧΑΜΗΛΟΣ				08

Εκτίμηση

Μετά από την ανάλυση των κινδύνων ακολουθεί η κατηγοριοποίηση τους βάσει του βαθμού έκθεσης τους στον κίνδυνο όπως:

- i. Πολύ υψηλός: Νομικό πλαίσιο (1)
- ii. Υψηλός: Διασπάθιση χρημάτων, Ασύμμετρες απειλές, Ανταγωνισμός (3)
- iii. Μέτριος: Περιπτώσεις βίας, Κοινή γνώμη, Διεθνείς σχέσεις, Ευαίσθητης πληροφορίες (3)
- iv. Χαμηλός: (0)

Χειρισμός

Έχοντας πλέον ολοκληρώσει την εκτίμηση πρέπει να επιλέξουμε τους τρόπους χειρισμού που θα εφαρμόσουμε σε κάθε κίνδυνο ξεχωριστά. Βάσει της βιβλιογραφίας και του ISO 31.000:2009 υπάρχουν τέσσερις τρόποι χειρισμού όπως:

- i. Η αποδοχή (acceptance): ο κίνδυνος είναι μικρός πρέπει όμως να παρακολουθείται
- ii. Η αποφυγή (avoidance): ο κίνδυνος είναι πολύ ψηλός πρέπει να τον αποφύγουμε ή να ξεκινήσουμε ένα καινούργιο σχέδιο
- iii. Η μείωση ή μετριασμός (mitigation): ο κίνδυνος είναι μέτριος χρειάζεται διαχείριση ή νέο πλάνο δράσης
- iv. Η μεταφορά (Transfer) : ο κίνδυνος είναι μη διαχειρίσιμος και αποτίθεται σε άλλον οργανισμό που αναλαμβάνει τη διαχείριση του.

Πίνακας 5. Απεικόνιση χειρισμού

A/A	ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ	ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ	ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ	ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ
01	ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	4	4	16	ΑΠΟΦΥΓΗ
02	ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΒΙΑΣ	2	4	8	ΜΕΙΩΣΗ
03	ΔΙΑΣΠΑΘΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ	3	3	9	ΜΕΙΩΣΗ
04	ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ	2	3	6	ΜΕΙΩΣΗ
05	ΑΣΥΜΜΕΤΡΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ	3	4	12	ΑΠΟΦΥΓΗ
06	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	2	3	6	ΜΕΙΩΣΗ
07	ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	3	3	9	ΜΕΙΩΣΗ
08	ΕΥΑΙΣΘΗΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	1	4	4	ΑΠΟΔΟΧΗ

Διαπιστώσαμε ότι πρέπει να διαχειριστούμε το σύνολο σχεδόν των κινδύνων και για δύο από αυτούς, το νομικό πλαίσιο και τις ασύμμετρες απειλές χρειάζεται καινούργια πιο εξειδικευμένη διαχείριση κινδύνων καθώς είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένοι. Αφού προτείνουμε μέτρα μείωσης της έκθεσης τους στον κίνδυνο, πρέπει στην συνέχεια με την βοήθεια ειδικών (νομικοί, εξειδικευμένοι αναλυτές στις ασύμμετρες απειλές) και νέου πλαισίου διαχείρισης να κατηγοριοποιήσουμε το δυνατόν περισσότερες περιπτώσεις και να τις διαχειριστούμε ξεχωριστά.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Νομικό πλαίσιο : Πρέπει όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω ένας πολυεπίπεδος κίνδυνος να αντιμετωπιστεί πολυεπίπεδα. Οι δραστηριότητες των ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας πρέπει να καταγραφούν ενδελεχώς ώστε να είναι διακριτές οι διαφορές των ενόπλων από τους πολίτες (άοπλους εργαζόμενους) ώστε να ξεχωρίσουν και οι ευθύνες-υποχρεώσεις τους απέναντι στον νόμο. Να καθοριστεί ποιος νόμος είναι αυτός που θα δικάζει ποιους. Οι εταιρείες πρέπει να έχουν μερίδιο ευθύνης των αποστολών που αναλαμβάνουν και να καθοριστεί επίσης ποιος λογοδοτεί για αυτές. Οι μεγάλοι διεθνείς οργανισμοί (Ο.Η.Ε, Συμβούλιο ασφαλείας) πρέπει και οφείλουν να θεσμοθετήσουν ένα διεθνές νομικό πλαίσιο και να πιέσουν προς πάσα κατεύθυνση (κυρώσεις, πρόστιμα) για την εφαρμογή του. Η εκτελεστική εξουσία πρέπει να διαχωριστεί από την νομοθετική και να είναι ανεξάρτητες.

Ασύμμετρες απειλές : Πρέπει να χρησιμοποιηθούν σύγχρονα εργαλεία διαχείρισης των κινδύνων που θα μειώσουν την αβεβαιότητα σχετικά με τις ασύμμετρες απειλές ενώ χρειάζεται θεσμική και οργανωτική ενίσχυση των μηχανισμών ασφάλειας καθώς και καλύτερες υπηρεσίες πληροφοριών που θα ενισχύσουν τον βαθμό ετοιμότητας και προειδοποίησης.

Διασπάθιση χρημάτων : Χρειάζεται η συνεργασία με διεθνείς τραπεζικούς οργανισμούς που χειρίζονται τους λογαριασμούς των εταιρειών και ελεγκτικοί μηχανισμοί στο εσωτερικό των υπουργείων οικονομικών που θα ειδικεύονται στις εταιρικές συναλλαγές των εν λόγω εταιρειών. Θα πρέπει τα συμβόλαια των εταιρειών να είναι προσβάσιμα από τις κρατικές υπηρεσίες, οι οποίες πρέπει να έχουν κέντρα ελέγχου και να συνεργάζονται με τις αντίστοιχες υπηρεσίες των χωρών που δραστηριοποιούνται οι ιδιωτικοί αυτοί στρατοί. Να γίνουν αναλύσεις κόστους-οφέλους και να μπου ανώτατα όρια χρηματοδότησης.

Ανταγωνισμός :Εδώ θα πρέπει να μπει ένα όριο επιτυχίας (σκοποί και στόχοι) της εκτεταμένης χρήσης ιδιωτικών στρατών και να επαναξιολογηθεί η ωφελιμότητά τους. Η ζήτηση θα πρέπει να πάψει να καθορίζεται από την προσφορά και ο εποπτικός έλεγχος δεν θα πρέπει να αναλαμβάνεται από ιδιωτικές εταιρείες. Το λειτουργικό τους πλαίσιο πρέπει να ρυθμιστεί και να αποφευχθεί η ανάθεση εξωτερικών συμβάσεων σε μονοπώλια.

Περιπτώσεις βίας : Οι ένοπλοι μισθοφόροι θα πρέπει να έχουν κάποιου είδους δίπλωμα στο οποίο θα καταγράφεται η μέχρι τώρα συμπεριφορά του κατόχου του και θα υπάρχει κάποια κλίμακα αξιολόγησης για την χρήση όπλων. Επίσης θα πρέπει οι ένοπλοι να έχουν ένα σαφές νομικό πλαίσιο απέναντι τους προς συμμόρφωση. Οι εταιρείες με κακό ιστορικό θα πρέπει να αποκλείονται από τους διαγωνισμούς ανάθεσης. Τέλος θα πρέπει να αποσαφηνιστεί η έννοια του πολίτη έναντι του στρατιώτη, από όπου απορρέουν και οι ανάλογες ευθύνες.

Κοινή γνώμη :Θα πρέπει να μετριαστεί το κλίμα ατιμωρησίας των εταιρειών και το κενό αξιοπιστίας που επιφέρει. Η κοινωνία θα πρέπει να γνωρίζει το πραγματικό κόστος της ιδιωτικοποίησης της

ασφάλειας για να μπορεί να κρίνει και να αποφασίζει δημοκρατικά. Θα πρέπει να επικοινωνήσουμε τα πλεονεκτήματα της ιδιωτικοποίησης, να μετριάσουμε το αίσθημα της ανασφάλειας και να εδραιωθεί η αξιοκρατία.

Διεθνείς σχέσεις : Θα πρέπει να αποφεύγεται η στρατιωτική εκπαίδευση (όπως του τακτικού στρατού) στους εργολάβους και να εξετάζονται οι διασυνδέσεις τους με αντίθετα συμφέροντα από ότι των κρατών. Ζητήματα σπλοκατοχής και νομικού πλαισίου ευθύνης των μισθοφόρων που απαρτίζουν τις ιδιωτικές εταιρείες πρέπει να άπτονται των δικαστηρίων της εκάστοτε χώρας.

Ευαίσθητες πληροφορίες : Παρότι οι πιθανότητες τους είναι μικρές εμείς οφείλουμε να τις παρακολουθούμε και να τις βελτιώνουμε. Θα πρέπει να υπάρξει διαβάθμιση των πληροφοριών και εποπτεία των κατόχων τους. Οι ιδιωτικές εταιρείες ασφάλειας πρέπει να μην έχουν πρόσβαση σε υψίστης σημασίας για την χώρα πληροφορίες καθώς δεν είναι απαραίτητο ότι έχουν ηθικούς φραγμούς ή πατριωτική συνείδηση. Οι υπηρεσίες πληροφοριών να θέσουν το πλαίσιο και τις πρακτικές προστασίας και να παρακολουθούν τις ιδιωτικές εταιρείες που δρουν για λογαριασμό των κρατών. Τέλος εταιρείες με κακό παρελθόν να μην έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες

7. Ευρήματα και συμπεράσματα

Με την εργασία αυτή προσπαθήσαμε να κατανοήσουμε την έννοια του πολέμου, να αντιληφθούμε την σχέση του με το κράτος και στην συνέχεια να εξετάσουμε το φαινόμενο της ιδιωτικοποίησης του πολέμου. Χρησιμοποιήσαμε την βιβλιογραφία για να καταγράψουμε την εξέλιξη του φαινομένου της ιδιωτικοποίησης και να καταλήξουμε στην σύγχρονη πραγματικότητα όπου οι ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας (ιδιωτικές στρατιωτικές εταιρείες) φαίνεται πως έχουν αναλάβει την παροχή του αγαθού της ασφάλειας, εκ μέρους των κρατών. Αποτέλεσμα αυτού ήταν να μας γεννηθεί το ερώτημα, αν τελικά η χρήση αυτών των εταιρειών ελλοχεύει κινδύνους για τα κράτη που θέλουν να αυξήσουν την ασφάλεια τους με την διευρυμένη έννοια του όρου που σημαίνει ελευθερία από απειλές. Για τους παραπάνω λόγους ορίσαμε σαν μελέτη περίπτωσης την Academi και στην συνέχεια προχωρήσαμε σε ανάλυση των ευρημάτων της έρευνας μας χρησιμοποιώντας τα εργαλεία S.W.O.T και ISO 31000, με σκοπό να εξάγουμε συμπεράσματα και να κάνουμε προτάσεις επίλυσης όπου χρειαστεί.

Διαπιστώσαμε πως ο πόλεμος από όποια σκοπιά και αν τον προσεγγίσεις, είναι συνυφασμένος με την έννοια του κράτους και μια μορφή βίας που είναι επικυρωμένη από το ίδιο το κράτος. Στα σύγχρονα κράτη που λειτουργούν υπό το πνεύμα του δικαίου, ο πόλεμος είναι υπόθεση των συνταγματικών οντοτήτων που αντιπροσωπεύουν την έννομη τάξη οπότε είναι και οι αποκλειστικά υπεύθυνοι για την χρήση στρατιωτικής βίας.

Οι τεράστιες αλλαγές που έλαβαν χώρα μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου, όπως η μείωση των τακτικών στρατών (εθνικών επαγγελματικών στρατών), η αύξηση των ασύμμετρων απειλών και η γενικότερη τάση για ιδιωτικοποίηση του κράτους, ήταν οι βασικές αιτίες της αλματώδους ανάπτυξης των ιδιωτικών στρατιωτικών εταιρειών. Παράλληλα οι σύγχρονοι πόλεμοι άλλαξαν μορφή και έγιναν πιο περίπλοκοι με πολλούς πρωταγωνιστές και η διεθνής κοινότητα δεν κατάφερε να βοηθήσει τα κράτη του τρίτου κόσμου σε αυτές τις περιπτώσεις, με αποτέλεσμα να χάσει έδαφος στην διαχείριση των υπό εξέλιξη φαινομένων. Κάπου εδώ λοιπόν οι ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας έχουν γίνει απαραίτητες για πολλούς δρώντες του διεθνούς συστήματος και δημιουργείται μια νέα παγκόσμια αγορά που διαπραγματεύεται την παροχή ασφάλειας, μετατρέποντας την από πολιτικό σε τεχνικό ζήτημα με προεκτάσεις στον ιδιωτικό τομέα.

Είναι προφανές πως οι ιδιωτικές αυτές εταιρείες είναι πλέον ένας σημαντικός παράγοντας της διεθνούς ασφάλειας που συνεχώς γιγαντώνεται και αναλαμβάνει ολοένα και περισσότερες αρμοδιότητες που παραδοσιακά ανήκαν στα κράτη. Κρίνεται λοιπόν αναγκαίο τα Κράτη και η διεθνής κοινότητα να επαναπροσεγγίσουν την χρήση και την ωφελιμότητα των ιδιωτικών αυτών στρατών, να καθορίσουν με ακρίβεια τα είδη των υπηρεσιών τους, το εύρος δράσης τους καθώς και τους κανόνες

ορθής λειτουργίας τους. Τα κράτη και η διεθνής κοινότητα πρέπει να μπορούν να ελέγχουν και να παρακολουθούν συστηματικά τους τρόπους λειτουργίας, τα συμβόλαια και γενικά να καθορίζουν το κόστος και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών ασφαλείας, ώστε να μειωθούν στο ελάχιστο λάθη και παραλείψεις. Πρέπει να χρησιμοποιηθούν σύγχρονα εργαλεία διαχείρισης κινδύνων όπως το ISO 31000 σε συνδυασμό με ερευνητικές μεθόδους όπως η S.W.O.T Analysis, όπου θα προσδιορίσουν ακριβέστερα τους κινδύνους που ελλοχεύουν και θα κατευθύνουν τους φορείς διαχείρισης σε αποτελεσματικότερες επιλογές. Αυτό όμως που κατά την γνώμη μας πρέπει να γίνει άμεσα (κρίνεται αναγκαίο και προαπαιτούμενο), γιατί όπως διαπιστώσαμε από την ποσοτική μας ανάλυση είναι ο νούμερο ένα κίνδυνος προς διαχείριση, είναι ο εκσυγχρονισμός του Νομικού πλαισίου που θα διέπει τις ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας. Πρέπει το εθνικό και Διεθνές δίκαιο να απαντήσει στα ερωτήματα, ποιος ελέγχει και ποιος είναι υπεύθυνος για τυχόν άνομες πράξεις που μπορεί να συμβούν και ποιος πρέπει να επιβλέπει και να τιμωρεί.

Οι ιδιωτικές εταιρείες ασφάλειας είναι εδώ και αποτελούν ήδη μέρος της διεθνούς ασφάλειας. Αν θα τις χρησιμοποιήσουμε ωφέλιμα προς όφελος της διεθνούς ασφάλειας είναι στο χέρι μας. Αν τα κράτη θα καταφέρουν να γίνουν πιο ισχυρά από την χρήση των ιδιωτικών εταιρειών ασφαλείας ή θα γίνουν πιο εξαρτημένα από αυτές, αυτό θα εξαρτηθεί από τα ίδια τα Κράτη.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΗΓΩΝ

International Organization for Standardization. (2009).

aljazeera. (2009, january 30). *aljazeera*. Ανάκτηση από <https://www.aljazeera.com/>:
<https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2009/01/2009129103918814445.html>

B.Buzan. (1991). *International Affairs*.

BLACKWATER. (2019). *BLACKWATER*. Ανάκτηση από blackwaterusa.com:
<https://www.blackwaterusa.com/>

C.Ortiz. (2010). *Private armed forces and global security*.

Clausewitz, C. (1984). *Περί του Πολέμου (On War)*.

E.B.Smith. (2003). *The new condottieri*.

Gutty de Andrea, F. C. (2016). *Foreign fighters under International Law and Beyond*. T.M.C Asser Press.

https://en.wikipedia.org/wiki/Nisour_Square_massacre. (n.d.). Ανάκτηση από
https://en.wikipedia.org/wiki/Nisour_Square_massacre

<https://oversight.house.gov/legislation/hearings/hearing-on-private-security-contracting-in-iraq-and-afghanistan-0>. (n.d.). Ανάκτηση από <https://oversight.house.gov/legislation/hearings/hearing-on-private-security-contracting-in-iraq-and-afghanistan-0>

<https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2009/01/2009129103918814445.html>. (n.d.). Ανάκτηση από <https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2009/01/2009129103918814445.html>

<https://www.api.org/oil-and-natural-gas/energy-primers/energy-works-for-america>. (n.d.). Ανάκτηση από <https://www.api.org/oil-and-natural-gas/energy-primers/energy-works-for-america>

<https://www.e-ir.info/2011/09/14/outsourcing-the-war-on-terror-the-use-of-private-military-and-security-companies-after-911/>. (n.d.). Ανάκτηση από <https://www.e-ir.info/2011/09/14/outsourcing-the-war-on-terror-the-use-of-private-military-and-security-companies-after-911/>

- ICRC. (2015). *INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS*. Ανάκτηση από ICRC:
<https://www.icrc.org/en/publication/0996-montreux-document-private-military-and-security-companies>
- Lee, J. (2019). *Iraq-business news*. Ανάκτηση από Iraq-businessnews.com: <https://www.iraq-businessnews.com/2019/04/12/blackrock-increases-holding-in-gkp/>
- M.Walzer. (1977). *Just and unjust wars*.
- N.Tzifakis. (2012). *Outsourcing security*.
- office, F. &. (2002). *GOV.UK*. Ανάκτηση από Private military companies:options for regulation:
<https://www.gov.uk/government/publications/private-military-companies-options-for-regulation>
- P.Tripodi, J. W. (2011). *NEW WARS AND NEW SOLDIERS: Military Ethics in the Contemporary World (Military and Defence Ethics) 1st Edition*.
- Sun, T. (2014). *The art of war*. Arctutrus Publishing Ltd.
- Times, T. N. (2007). *The Blackwater Shooting*. Ανάκτηση από nytimes.com:
<https://www.nytimes.com/video/world/middleeast/1194817114268/the-blackwater-shooting.html>
- Yoo, J. (2014). *Point of Attack*. Oxford University.
- A.Ηρακλείδης. (2015). *Διεθνείς Σχέσεις και Διεθνής Πολιτική*.
- A.Πλατιάς. (2000). *Διεθνείς σχέσεις και στρατηγική στον Θουκυδίδη*. Εστία.